49ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1223 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ ՅՈՒՆԻՍ 22/5 ՅՈՒԼԻՍ 1905 3 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎԷԼ 1323 – 22 ՀԱԶԻՐԱՆ 1321

Journal Arménien
MANZOUME-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ՍԻ ՅՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅԱԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ Կ'ՈՒՂՂՈՒՒ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Գալաթիոյ Մեծ Ճամբէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ եւ չեն արուիր

Մանզումէի Էֆքիար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱԹԱՌՕՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنجه بر وسیاسی غزته
صاحب امتیازی : ارمیاسی قریب
اداره‌خانه‌سی باب‌عالی جاده‌سنده نومرو ۴۸

ԳԻՆԸ ԱՌԱՔԵԱՆ ԱՂԱՅԻՆ ԳԻՆԵՐՈՒ
	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղր.	50 ղր.
Դուռատներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	18 ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 դրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ„ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ԹԱՓԱԴՈՒՄՆԵՐ

Քննութիւններու եղանակին մէջ ենք, և հակառակ հեղձուցիչ տաքին որ կը տիրէ հիմա Պոլսոյ մէջ, մեր վարչական շրջանակները անլուր ոգեւորութիւն մը ցոյց կուտան շատ մը եկեղեցական ու կրթական խնդիրներ քննելու, կնճռոտութիւններ հարթելու, մէկը միւսին ետեւէն, մինչ զարմանալի զուգադիպութեամբ մը դրսոցներու մէջ ալ ուսակերները կը քննուին և վարժապետները կը քննին։

Թէեւ տասնեակ մը եկեղեցական և կրթական խնդիրներ կըրնանք թուել հոս քննութեան ենթակայ, բայց մենք պիտի թուենք անոնք աւելի, որոնց ենթակաները երկունքի ցաւեր կ'անցընեն ու անհնէն աւելի հոգակ հանած են մեր վարչական շրջանակներու մէջ, հեռաւոր և հարութեան ալ մէջ, որուն հետաքրքրութիւնը ձիգ լարուած է հիմա անոնց ի՛նչ կերպ լուծուիլն ու հարթուիլը իմանալու։

Այսպէս,

Ռոտոսթօի Առաջնորդական խնդիրը, Սամսունի Առաջնորդական խնդիրը և երկրորդական ըլլալով Պալաթու Թաղ. Խորհրդոյ խնդիրը և Նաւալը Գարբուի վարժարանին խնդիրը, որոնց համար Պատրիարքարանի կողմէ քննիչներ կարգուեցան ու կարգուելու վրայ են։

Երուսաղէմի հայուհական ծանօթ խնդրին առթիւ կեդր. Վարչութեան կողմէ կազմուած Քննիչ Ծանձնաժողովին խօսքը չենք ըներ, որովհետեւ իրաց ներկայ վիճակին մէջ, այս յանձնաժողովը նիւթ գումարելու մասնաւորութիւն չունի, թէեւ Տ. Ղեւոնդ վրդ.ը դեռ Պոլիս չեկած, վարչական շրջանակներու մէջ, սասակ փափաք մը կար Երուսաղէմի վանքին հաշիւները քննելու, իբր թէ զեղծումներու բոյն մը եղած ըլլար վանքին հաշուետուները, իբր թէ կոկորդը դրամ անցուցած ըլլար երեւմտեան Նախարդ տեսուչը, որ սակայն հիմա ի գիւր կը սպասէ Երուսաղէմասն մէջ՝ Քննիչ Ծանձնաժողովին գուսարաւելուն։

Անդրադառնալով քննութեան ենթակայ եղած դպրոցական և եկեղեցական խնդիրներուն, որոնց նմանները կրնանք հանդիպիլ, դաւառական թեմերու և մայրաքաղաքի թաղերուն մէջ, կը տեսնենք որ վարչական կանոնաւոր և գնահատելի երեւոյթ մը չէ՛ որ կը տիրէ մեր եկեղեցական ու կրթական շրջանակներու մէջ, որոնք Պատրիարքարանի վերին իրաւասութեան տակ, պէտք էր որ օրինաւոր և անվրդով գործունէութիւն մը ցոյց տային, համերաշխ ընթացք մը պարզէին և տեղի չի մնար բողոքներու կամ գանգատներու, որոնք տակաւին սկսան՝ և Պատրիարքարանի հանդարտիկ դիւանները ու ժողովարանները տիպեցին գործունէութեան մէջ դնելու։

Թեմականները Առաջնորդը չեն ուզեր, Առաջնորդը թեմականները չուզեր, Թաղ. Խորհրդոյ մը անդամները ո՛վ դիտէ ի՛նչ չէին պատճառներով հրաժարելու կ'ելնեն, Պատրիարքարանը չընդունիր, վարժարանի մը մէջ անկարգապահական արարքներ կը գործուին, Ուսումն. Խորհուրդը կը յուզուի, քննիչներ կ'երթան, քննիչներ կուգան, ասոնք բոլորը դեղեցիկ երեւոյթ մը չէ որ կը պարզեն բնականաբար և Դպրատաւոր գաղափար մը չէ որ կուտան անուշչա մեր եկեղեցական ու կրթական գործերուն ընդհանուր կազմակերպութեան եղանակին վրայ։

Ձիշդ այս երեւոյթին հետեւանքն է որ թեմերու մէջ Առաջնորդական փոփոխութիւններ կը կատարուին հիմա, ու մայրաքաղաքիս թաղերու մէջ ալ քարոզչի փոփոխութիւններու սեղի ունեցան, սկսեալ Խասգիւղէ մինչեւ Նաւլրգաբու, ուր սեղի թաղեցիները կը դժգոհային իրենց քարոզիչներուն դէմ։

Այսպէս, Պատրիարքարան եկած հանրագրութեան մը վրայ, Պանարմայի Առաջն. Տեղապահը Պիլէճիկ կը փոխադրուի, և Պիլէճիկի Առաջնորդն ալ՝ Պանարմա։ Բալաբի Առաջնորդ Տ. Կորիւն վրդ. Խասեան Ակն փոխադրուեցաւ և Սպերի Առաջն. փոխանորդն ալ Սղերդ։ Տ. Մէհրուժան վրդ. Արաբկիրի Առաջն. Տեղապահ կարգուեցաւ և Դէորգ վրդ. Ակէն Մալաթիա փոխադրուեցաւ են։

Հիմա Բէօթանիայի Առաջնորդական թեմը բացը կը մնայ, Տ. Մկրտիչ վրդ. Ազատնուրի Եգիպտոսի Առաջնորդ ընտրուելովը, բայց անդին վարդապետները այնքան շատ են որ, այսօր վաղը Պատրիարքարանը ընտրութիւն մը պիտի ընէ։

Թէեւ Պատրիարքարանի շրջանակներուն մէջ մտադրութիւն կայ Տ. Վահրիհ վրդ.ը Բէօթանիայի Առաջնորդ անուանել, մի անգամ ընդ միշտ վերջ մը տալու համար եկեղեցական անհամաձայնութիւններու, սակայն Բէօթանիայիք առ այժմ Առաջնորդի մը ընտրութեան պէտքը չեն չեչներ։

Բէօթանիայիք եթէ անմիջական պէտք ունենան Առաջնորդի, մտադիր են նախապատուութիւն տալ Իզմիրի Առաջն. փոխանորդ Տ. Կարապետ Ծ. վրդ.ի որ ընկերակիցը եղած է իրենց նախկին Առաջնորդին և գնահատելի պաշտօնավարութիւն մը ունեցած է Նիկոմիդիոյ թեմերուն մէջ, մանաւանդ որ յիշեալը այժմ տրամադիր կ'երեւայ տասնակ պաշտօնի մը, և Պատրիարքարան դիմում բրած է յորմէ պաշտօնի մը համար։

Եթէ ուշադիր ակնարկ մը նետենք սակայն Առաջնորդական վիճակներու վրայ, պիտի տեսնենք որ աւելի Սրմաչական վարդապետներն են որ փոփոխեան և քննութեան ենթակայ կը հանդիսանան, ու անոնց արժանաւոր ուսուցիչը Տ. Օրմանեան Սրբազանն է որ իբր Պատրիարք, սարսռուած է անոնց խնդիրները քննելու և լսելու։ Բայց ուրախալի զարգացում մըն է որ եթէ Պատրիարքարանը մէկ կողմէն իր կարգ մը անուշլոյս վարդապետներուն ընթացքները կը քննէ, անդին իր միւս վարդապետներուն ալ լոիկ ու ամէնէն գործունէութիւնը կը տեսնէ ու կը հրմուի բնականաբար, անոնց եկեղեցական ու կրթական արդիւնքները վայելելով։

Այսպէս, Էրզրումի Տ. Զաւէն և Շապին Գարահիսարի Տ. Սմբատ վարդապետները՝ հակառակ իրենց երիտասարդ տարիքին, գնահատելի զործունէութիւն մը ունեցան իրենց թեմերուն մէջ և օր մը չեղաւ տակաւին որ իրենց թեմականները երկու տող գանգատ գրէին Պատրիարքարան, անոնց պաշտօնավարութեան մասին։ Երկու վարդապետներն ալ թեմականներուն փարած, իրենց եկեղեցականներուն և զարգացներուն պայծառութեանը միայն նախանձախնդիր, իրենց փառքը մնասեցին միմիայն իրենց վիճակներուն օգտակար ըլլալու և ոչ թէ ուրիշներու պէս գայթակղութիւն յարուցանելու մէջ։

Ո՛ւր էր թէ Արմաշի Նորընծայ չորս վարդապետներն ալ, հեռուէն օրինակն իրենց այս նախորդներուն, որոնք միայն կրցան Դպրեվանքին երեսը ճերմակ հանել, իրենց պաշտօնավարութեան թուականէն մինչեւ այսօր։

ՎԱՀԱՆ ԲՕՇԻԿԵԱՆ

ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՍՆՏՈՒԿԸ ԵՒ ՄԵՐ ՎԱՐԺԱՊԵՏՆԵՐԸ

Ապահովարար ամէն նորահնար արտադրութեան փառքը ամերիկացին չէ որ խլելու պատիւը պիտի վայելէ մէկու, հակառակ պարզային խոշոր, անարդարելի զրկանք մը պիտի ըլլար մեր եթէ ոչ քահանաներուն գէթ կրթական պաշտօնեաներուն համար, որոնք աչքբացութեան և օգիծինալ գիւտերու տեսակէտէն ա՛յնքան պարծենալու և ժրջումի երեւելու չափ արդար համբաւ մը կը վայելեն շատ իրաւամբ։

Ազատախարութեան դէպքեր, արնտես-տեսչական կղերական քներ, վարժապետ-վարժուհիական սիրարարք հովուերգութիւններ հասարակ, յանախադէպ բաներ են այլ եւս։ Վկայական ստանալու, դասագիրք վաճառելու դիւրութիւնները, պաշտօնի անցնելու համար, մինչեւ է՛ն վերջին դրութեան համաձայն հնդկահաւ ընծայարերելու պարագաները, իրենց ինքնատիպ պատմութիւններով, անլուր բաներ չեն։ Եւ հարկ եղած դոյնով ներկուելու, խնդրին տեսակին համեմատ, հանգամանքներուն յարմարելու պատշաճութիւնը, ներկայացած ո՛և է առիթէ նպաստաւորուելու սահմանաւորումներով, իրենց արժանիքներուն գլխաւոր գիծերը կազմելը ծանօթ է արդէն, պարագայ մը որ բացառութիւններ ալ չառ չունի դժբաղդաբար։ Տկարներու առջեւ խրոխտ ու վէճ, զօրաւորներու առջեւ ձախաւեր ու անճարակ ձեւանալ։ Թշուառական ազաներ, հոգաբարձու, ուսումնական խորհուրդներու ձեռքերը համբուրել, ջուր ու կրակ տալ և դպրոցական տղոց իրենց ոտքերին լուալ տալ։ Անօրինակ գեռուն տարբերութեամբ հացակարօտ, անօթի, սովալուկ, ողորմելի երեւնալ մուրացկանի մը վայելչութեամբ, քիչ մը աղտոտ-եղտոտ անձերու քովն ու բոլորը ալքատով և շռայլ, մեծախօսիկ, մխող կապուտիկ, ճեռքբլեռնի մը սեթեւեթով, խանդէն, զիտեստուն կամ իրապես համառ, աղքատիկ շրջանակներու մէջ, գործեր են ձեռնածուական, անմանրամասնելի, հանելուներ վերջապէս որոնց հասարակ մահկանացուներու, մեր ոչ-վարժապետներուս խելքը չի հասներ չնաակը։

* * *

Եւ սակայն ասոնց ո՛չ մէկին էր բսեր, որոշած էք այս մտուկով մինչեւ Բանամա ճամբորդել, պատասխանեց Լավաէտ, այս առթիւ լրագրիս մէջ ծանօթութիւններ տուած էի արդէն, արդ սենեակի տեղ ծառայող մտուկ մը բնական չէ՞ր որ կահաւորուած ըլլար անկողնով և ուրիշ պիտոյքով։ Մնաց որ օդին հաղորդակցութիւնը ապահովելու համար, չարժական պատուհաններ չենել տուած էի մտուկիս մէջ, զոր ուզած ատենս կը բանայի արձակ համբակ օդ կը չնչէի և նոյն իսկ աւելորդ առարկաներս դուրս կը թափէի աղատօրէն։ Երբ վտանգ մը նշմարէի տասնակէ կապարիչները կը քաշէի ու ո՛չ ոք կը կասկածէր որ մարդ կը գրտնուէր մտուկին մէջ։

—Ինչպէս քիչ առաջ ալ ըսի, դուք ճշմարտապէս խիստ վարպետ, խիստ ճարտար ու խիստ գործունեայ մէկն էք։

Լավաէտ երկու բառով պատասխանեց թէ, ի՞նչպէս վաշխառու Պոլսոնին իր տեղը թիմնց մտուկին մէջ ու զայն ցամաք ձգելով չդնեաւ վազեց։ Հայր ու աղջիկ հիմա ալ աւելի յարգել սկսան այս ճարպիկ երիտասարդը։ Սրբ Մօրթոն խօսելով հանդերձ դիտակն ալ ձեռքէն չէր ձգած և շարունակ կը դիտէր ցամաքը որ հեռահեռ կը կարուէր ամպի չարչարներու ետեւն։ Անդրիտցին յանկարծ կանգ առաւ ու դիտակը Լավաէտի ներկայացուց,

—Նայեցէ՛ք, Պ. Լավաէտ, ըսաւ, կը տեսնա՞ք, շարժում մը, իրարանցում մը կա՞ յարթիին վրայ։

Լավաէտ վայրկեանի մը չափ ուշադիր նայելէ ետք,

—Այո՛, ըսաւ մարդուն մէկը ձեռքը, տաքը, գլուխը շարժելով կը վազէ, գինքը կը հետապնդեն համազգեստով մարդիկ որոնք ոստիկան գինուորներու երեւոյթ ունին։

—Ի՞նչ նշանակութիւն կուտաք, ո՛վ կրնան ըլլալ աս մարդիկը։

—Վատահաբար կրնամ ըսել թէ, վազողը պարոն Պօլօռնն է, մարդը, ինչպէս կը վախցայի, մտուկին մէջ չէ խեղդուած օդի նուազութենէ, չիտակը ասոր համար շատ ուրախ եմ։

Լօռն շողինաւը կը շարունակէր ճամբուն, քանի որ ետ դառնալու համար հարկեցուցիչ հրաման մը չէր տրուած ցամաքէն։ Լավաէտ անոր փիւռնտ դեսէն անցնելով մեծ ծովը մըտնելը տեսնելուն պէս ազատ շունչ առաւ՝ ուղեւորութիւնը մինչեւ Ամերիկա ապահովուած էր։

Գ.

ՎԱՇԵԱՌՈՒԻՆ ԱՊԱՇԵԱՌԱՆՔԸ

Ուղեւորութեան երկու առջի օրերը խիստ յաջող կերպով անցան Լավաէտի համար։ Ամէն առտու կանուխակին վրայ կը հանդիպէր Սրբ Մօրթոնի ու Լիքս ու մաքի տարբեր արամադրութեամբ մը էր որ ինկայ մէջը։ Հիմա դառնանք մեր ընթերցիչին։ Յայտնի է թէ այդ ցաւագնեալ, ոչ-խոստմնալից ապարէզին Բռնանչան վաստակաւորները ունեցան վերջապէս օգնութեան մատուկ մը — պայմանաւ որ սակայն, ինչպէս կը փափաքին, ապահարկ ըլլան իրենք ու ակէ անկէ գումարուած դրամներով ապահովուի իրենց ապագայ խեղճութիւնները — ։ Խնդիրին զուեչտական կողմը հոն է որ սակայն, տաքէն պատպատած ոչխարներու պէս — ներողութիւն նմանութեանս — որ ջուրը տեսնելուն կը խուժին անկարգ ու խմբովին, այս ոգորմելիներն ալ այդ մտուկին մէջ որոշուած դրամագլուխին հաւասարած ըլլալը յայտարարելուն հետ դիմումներու անկանոն, խառնամբոխ յարձակումներ մըն է ընել սկսան ամէն կողմէ, Պոլսէն մինչեւ Իզմիր, Մէրսին, մինչեւ... Բաբերդ և ինչ դիմումներու տակ...։

Կը հասկնանք Ներշապուհի մը պարագան, անիսամ մնացած վաստակաւոր ուսուցիչ մը որ հոգին քաշած է այդ ապարէզին մէջ և որուն մասին անխիր բոլոր թերթերը հանրութեան գութը հրաւիրեցին։ Կը հասկնանք վերջապէս կեանքը վարժարաններու մէջ փոխուցուցած, այդ անփառունակ յարկերուն տակ քամակը ծռած, մաղմորը ձերմկցուցած վարժապետի մը դիմումին խնամը, սակայն ինչ մեկնութիւն տանք երէկ մէկ, այսօր երկուք վարժապետութիւն ընողներու դիմումներուն կամ զոր օրինակ սա՝ — ինչպէս գրեցին թերթերը «Օգնութեան մատուկի յանձնաժողովի» որոշումներու կարգին — Բարերդի վարժապետի մը երկու տարուան «կեանքի ապահովագինին» վճարուելուն համար բրած տեսակին մէջ եղական ու անման խնդրանքին։ Որչափ կը հասկնանք 5-10 տարի մը վարժապետութիւն ընող մը նպաստ խնդրելու համար գլուխը երկընցնելու իրաւունք մը բնա՛ւ մաքէն անցնելու չէ, մանաւանդ երբ պատահաբար ինկած է այդ ապարէզին մէջ, իսկ ապահովագին պահանջելը պարզապէս կոռոշատոր ցնարամութիւն է եթէ ոչ հանրութիւնը ապուշի տեղ դնել։ Նախ որ ապահովագրուող անձ մը է՝ նուազ տարեկան վճարելիք ապահովագինին դրամը ապահովելէ յետոյ ապահովագրուելուն վրայ մտածելու է, վերջապէս ապահովագրութիւնը տեսակ մը տոկոսաւոր փոխատուութիւն է, ի բաց առնելով մասնաւոր պարագան, հետեւապէս, ամէն բանէ առաջ, մարդ աւելցուք դրամ մը՝ է որ տոկոսի կը դնէ չնչին սակով մը և յետոյ եթէ նոյն իսկ կեանքի ապահովագրութիւնը կերպով մը իր խնայողական մտուկէ և դրամագլուխ ընդունինք, այդ պարագային ալ դարձեալ մեր երկրորդական, անպէտ, չնայլ ծախքերէն զեղչելով է որ պէտք է հայթայթենք զայն և ոչ թէ նպաստ մուրալով։ Գուսառի մը ռնկիլնը — զոր օրինակ Բարերդ — ուր ապրելու պայմանները նուազ խիստ են և անհամեմատ դիւրատար շատ մը քաղաքներէ, երբ ուսուցիչ մը իր առած տարեկան երեսուն ոսկիէն խնայողութեանէ («36 ոսկիով ապրող մը 26-28 ոսկիով ալ կրնայ ապրուիլ»ի հաշիւով) գէթ մաս մը դրամ չի կրնար ետ ձգել և ուսուցչաց օգնութեան մատուկին կը դիմէ, ա՛յն ալ իր ոչ-ծեր անոր աղջկան, որոնց հետ ժամերով կը խօսակցէր մատերաբար՝ հեռաքանչ մեղմով Օրէթի ադնութեան և ուշիմութեան վրայ։

Սրբ Մօրթոն ու Լավաէտ երկար ուղեւորութիւններ կատարած ու արկածներ կանցք մը վարած էին, երկուքն ալ փոխադարձաբար իրար առուչ դէպքերը կը պատմէին իրենց անցեալէն և ժամերով հիասքաշ կ'ունկնդրէին իրարու։ Օրիորդը ախորժ չէր զգար ուղեւորական պատմութիւններէն և Լավաէտ անոր հաճելի ըլլալու համար մերթ ընդ մերթ կը փոխէր խօսակցութեան ընթացքը. եթէ Սրբ Մօրթոնի մեծար, ամբողջ տեսակցութիւնը ուղեւորական խնդիրներու կուզէր նուիրել։

Այս խօսակցութիւններուն մէջ վաշխառուին աղջկան Բենելոբի անունը բերան առնող իսկ չէր ըլլար, որուն առթիւ թէեւ մէկ քանի անգամ ակնարկութիւններ ընել փորձեց Օրէթ, սակայն Լավաէտ կարեւորութիւն իսկ չտալով ուրիշ նիւթի վրայ դարձուց խօսակցութիւնը և փափկութեամբ խօսք ուղղելով անգլուհիին,

—Ներեցէք օրիորդ, ըսաւ, ինչպէս կ'ըլլայ որ այսչափ յստակ կը խօսիք ֆրանսերէնը, երբ Ֆրանսայի մէջ ծնած ու դաստիարակուած չէք։

—Զարմանալու բան մը չկայ ասոր մէջ. քիչ շատ դաստիարակութիւն տեսած բոլոր անգլուհիներուն նման, ալ մայրենի լեզուս սորվելէ ետք, ֆրանսերէն լեզուն լիլլի սորվելու համար Բարիզ զրկուեցայ։ Հայրս զՇուազոլ լը Ռուայի մէջ օր. Լավիզի բացած գիշերօթիկ վարժարանը դրած հոն ինձ նման տասներորդ հատ Ծնողացի աղջիկներ ալ կայն, որոնց հետ ամէն օր Բարիզ կ'երթայինք։

—Ուրեմն դուք փոքրիկ Բարիզ մը կրնաք նկատուիլ հիմա։

—Մինակ Բարիզցի տիկիններու յատուկ փափկութիւնը չունիմ։

—Բայց անձնապատասխանութեան ինքնավստահութեան ոգի մը ունիս, օրով կատարեալ ազէն էք ձեր արարքներուն ու դատումներուն, Անգրիտ աղջիկները բարձրացնող այս երկու յատկութիւններն ալ կը մարմնացնեն ձեր վրայ։

—Իրաւունք ունիք, Բարիզը չամատէն կը ճանչնանք, հայրս երկար ժամանակ բնակած է հոն, Լա Բէ փողոցը, ուր կը վարէր մեր Լօնտոնի առեւտրական տան մասնաճիւղը, այս պատճառով ես ալ մէկ քանի անգամ գացած եմ հոն ու երկար ժամանակ մնացած, ուստի Ֆրանսայի կը պատկանիք ձեր դնահատումները։

—Ձեզ կը վստահացնեմ որ օրիորդ հայրենակից կը սեպտիք իրարու։

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ 10

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ

ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՓԱՐԱՅՈՎ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍ

Գ.

ԱԶՔԿԱՊՈՒԿ

Այս պահուս Միս Օրէթ որ հեռուն կը գտնուէր՝ երիտասարդը տեսնելով դէպ ան որ ուղղուիլ սկսաւ։ Սրբ Մօրթոն իր խոհերուն մէջ թաղուած՝ չտեսաւ աղջիկը և գնաց չոգենաւին յետոմին կրթնեցաւ, շարունակ մտածելով թէ, Լավաէտ ի՞նչ արտակարգ հանճար էր որ այսչափ զժուար պարագաներու մէջ կրցաւ Բարիզէն հոս ճամբորդել ու սակէ ալ Ամերիկայ պիտի ճամբորդէր առաջին կարգի ուղեւորութեամբ։

Անգլուհին Լավաէտը բարեւելով,

—Վերջապէս յաջողեցա՛ք, այնպէս չէ՞, ըսաւ, ընդհանուրութիւններու։

—Այս առաջին վտանգը մի միայն ձեր շնորհիւ անցուցի, օրիո՛րդ, պատասխանեց Լավաէտ, երախտապարտ եմ ձեզ միշտ։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, պարո՛ն, ձեր ինձ բրած բարիքին մէկ հարիւրերորդը փոխարինելու չափ իսկ բան մը չկրցի ընել։

—Ընել է ձեզի մատուցած ծառայութիւնս փոխարինելու դիտումով է որ այսչափ հոգածութիւն կը ցուցնէք։

—Ես ամենէն աւելի կ'աշխատիմ որ ձեր դէմ անիրաւութիւն մը չգործուի, ու ձեր շահերը չվնասուին։

—Բայց այնչափ բարեսիրտ էք որ, նոյն իսկ ձեր շահն ալ վտանգելով ինձ օգնելու վեհանձնութիւնը կը գործէք։

Միս Օրէթ Լավաէտի հետ խօսելով քայլ առ քայլ հոր մօտեցաւ և անոր ներկայութեանը կրկին խօսք ուղղելով երիտասարդին,

—Ներեցէ՛ք համարձակութեանս Պ. Լավաէտ՛ա, ըսաւ, քիչ առաջ երբ մաքառտան առջեւ ձեր մտուկը բացիք, անկողնի բարձի նման բաներ մը նշմարեցի մէջը, արդեօք սխալեցա՞ յ։

—Ո՛չ օրիորդ, չսխալեցաք,

Սրբ Մօրթոն որ հեռաբերութենէ կը ասանդուէր երիտասարդին գործադրած գործառութիւնները հասկնալու,

—Շա՛տ աղէկ, ըսաւ, եթէ ապրիկա չէ սխալած՝ ուրեմն ի՞նչ բանի պիտի ծառայէր ադ անկողնը։

—Այն մարդը որ քառասուն փարայով աշխարհի շրջանը պիտի կատարէր, որոշած էր այս մտուկով մինչեւ Բանամա ճամբորդել, պատասխանեց Լավաէտ, այս առթիւ լրագրիս մէջ ծանօթութիւններ տուած էի արդէն, արդ սենեակի տեղ ծառայող մտուկ մը բնական չէ՞ր որ կահաւորուած ըլլար անկողնով և ուրիշ պիտոյքով։ Մնաց որ օդին հաղորդակցութիւնը ապահովելու համար, չարժական պատուհաններ չենել տուած էի մտուկիս մէջ, զոր ուզած ատենս կը բանայի արձակ համբակ օդ կը չնչէի և նոյն իսկ աւելորդ առարկաներս դուրս կը թափէի ադատօրէն. երբ վտանգ մը նշմարէի տասնակէ կապարիչները կը քաշէի ու ո՛չ ոք կը կասկածէր որ մարդ կը գրտնուէր մտուկին մէջ։

—Ինչպէս քիչ առաջ ալ ըսի, դուք ճշմարտապէս խիստ վարպետ, խիստ ճարտար ու խիստ գործունեայ մէկն էք։

Լավաէտ երկու բառով պատասխանեց թէ, ի՞նչպէս վաշխառու Պոլսոնին իր տեղը թիմնց մտուկին մէջ ու զայն ցամաք ձգելով չդնեաւ վազեց։ Հայր ու աղջիկ հիմա ալ աւելի յարգել սկսան այս ճարպիկ երիտասարդը։ Սրբ Մօրթոն խօսելով հանդերձ դիտակն ալ ձեռքէն չէր ձգած և շարունակ կը դիտէր ցամաքը որ հեռահեռ կը կարուէր ամպի չարչարներու ետեւն։ Անդրիտցին յանկարծ կանգ առաւ ու դիտակը Լավաէտի ներկայացուց,

—Նայեցէ՛ք, Պ. Լավաէտ, ըսաւ, կը տեսնա՞ք, շարժում մը, իրարանցում մը կա՞ յարթիին վրայ։

Լավաէտ վայրկեանի մը չափ ուշադիր նայելէ ետք,

—Այո՛, ըսաւ մարդուն մէկը ձեռքը, տաքը, գլուխը շարժելով կը վազէ, գինքը կը հետապնդեն համազգեստով մարդիկ որոնք ոստիկան զինուորներու երեւոյթ ունին։

—Ի՞նչ նշանակութիւն կուտաք, ո՛վ կրնան ըլլալ աս մարդիկը։

—Վատահաբար կրնամ ըսել թէ, վազողը պարոն Պօլօռնն է, մարդը, ինչպէս կը վախցայի, մտուկին մէջ չէ խեղդուած օդի նուազութենէ, չիտակը ասոր համար շատ ուրախ եմ։

Լօռն շողինաւը կը շարունակէր ճամբուն, քանի որ ետ դառնալու համար հարկեցուցիչ հրաման մը չէր տրուած ցամաքէն։ Լավաէտ անոր փիւռնտ դեսէն անցնելով մեծ ծովը մըտնելը տեսնելուն պէս ազատ շունչ առաւ՝ ուղեւորութիւնը մինչեւ Ամերիկա ապահովուած էր։

Գ.

ՎԱՇԵԱՌՈՒԻՆ ԱՊԱՇԵԱՌԱՆՔԸ

Ուղեւորութեան երկու առջի օրերը խիստ յաջող կերպով անցան Լավաէտի համար։ Ամէն առտու կանուխակին վրայ կը հանդիպէր Սրբ Մօրթոնի ու

ԿՆՈՋ ԴԵՐԸ

ԱՐԹՍՏՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Մամուլի ժիջոցաւ արքունութեան դէմ յօդուածներ գրելու և այդ մոլութիւնը մերթնոներուն մէջէն սակաւ առ սակաւ վերցնելու միջոց թաւչանճեան էֆէնտիի կողմէ հրաւէր մը եղած է։ Արդարեւ սոյն հրաւէրը իր տեսակին մէջ յոյժ գեղեցիկ է։ Եւ սակայն այդ մոլութեան վնասները միայն մասնաւորապէս ընող յօդուածներ յօրինելն ու մամուլի միջոցաւ հրատարակել տալը, մեր խոնարհ կարծիքով բաւական չէ։ Նախ այդ մոլութեան պատճառներուն և յետոյ կամաց կամաց մեր մէջէն անհետացնող ազդու միջոցներուն վրայ խորհելու է, որպէսզի միջոցները կարելի եղածին չափ աւելի գործնական ըլլալով աւելի ազդեցութիւն բանեցնեն խմիչներուն վրայ։ Ամենքս ալ գիտենք որ այդ մոլութեան ենթակաները սա հեռաւեալ կարգերուն մէջ կը բաժնուին։ Ա. Աւօրեայ գործերնին աւարտելէն վերջը ամէն իրիկուն ուղղակի դինեատուն յաճախող ամուսնացեալ էնտիֆները։ Բ. Եօթանէն գործերնին լմննելէն վերջը սուտերնին գացող և անմիջապէս տեսակ տեսակ մեքենաներով օղիի թափին առջեւնին բերել տուող ազնուականները։ Գ. Մէկ քանի հատ միայն խմելու համար կապիցնոյաճախող ամուսիններուն։

Խմնաքներուն ուղղակի գինետուն երթալուն պատճառը մեծաւ մասամբ իրենց կիներն են։ Նոյնպէս ամէն իրիկուն տունը խմողներուն առիթ տուողը տանտիկիններն են։ Գալով ամուսնանալու տարիքին մէջ գտնուողներուն, ասոնց ալ պատճառը իրենց ծնողքն են։ Ամէնքն ալ դժբաղդաբար օղի կը գործածեն, որովհետեւ օղին մէկէն ի մէկ ազդեցութիւն չուներ խմողին, այլ խաբեայ ու կեղծաւոր մարդուն պէս իր ծածկէ իր թոյնը, իր վնասը և քչիկ քչիկ կը ներգործէ իր ազդեցութիւնը, մէկ խօսքով կ'ապաննէ մարդը, պատիւը, ընտանիքը և վերջապէս մարդկային ընկերութիւնը։ Իբր թէ օղին ատամոքը կը չնչէ, տիրոջակ կը բանայ և հանգոյք կը պատճառէ եղեր, եթէ երբեք մէկ հատ ջուրով խմուի։ Բանի հոգի պիտի կրնանք սակայն դտնել որ այդ հեղուկէն իր դեղ մէկ հատ ջուրով գործածեն և սակէ աւելին մերժեն։ Այն որ օղի կը հրամցնէ երբէք չխմողին և կամ մէկ հատէ աւելի չգործածողին, ա՛չ միայն անբարեկամը չէ, այլ մարդկային սերունդին ամենատգոյի թշնամին է։ Ամենաստգոյի թշնամին է։ Ի դարեւ չկայ բան մը որ միայն ձեռակար և կամ միայն օգտակար ըլլի, ինչպէս, զոր օրինակ, թայնն ալ սեռակին մէջ իբր գեղ գործածուելէ կրնայ օգտակար ըլլալ և սակայն եթէ չափը անցնի այն ատեն ալ վնասակար և ապանիչ կ'ըլլայ։ Չէ՞ մի որ օգտակար թայն է։ Ուստի մենք հիմա՝ ազնիւներուն կիներուն պիտի աղաչենք որ բրենց էրիկ մարդիկը ատելի խրախեցնող, գրգռեցնող, պարեցնող ամէն պատճառները խրճի մասը վերցնել փութայն, որպէս զի այդ մարդիկը ամէն իրիկուն ուղղակի դինետուն երթալով թէ՛ իրենց և թէ իրենց ընտանիքին թշուառ ըլլալուն պատճառ չըլլան և օղին իրենց տունը խմուն կ'նոյ հակառակութեան ներքեւ, նախ չափաւոր կերպով և վերջը հեռացնելիրենց և վերջապէս մէկ մէկ հաւիջնեցնելու ատաճանով։ Գալով չափահասներուն, ասոնց ալ ծնողքներու պիտի պատուիրենք որ հեռացնեն բրենց մատաղ զաւակները այդ տեսակ վայրերէ, ամէն ազդու և համոզիչ միջոցներ իգործ դնելով։ Անաւասայսպէս առաջինները, որոնք թիւով վիճակով ամէնէն աւելի դժբախտները կը կազմեն, նախ այդ գինետունի ատատ ու գարշելոտ մթնոլորտէն ու ապարդեւ օղի խմելէն ազատելով, ժամանակին իրենց առնը ու իրենց ընտանեաց քովիկը կուգան, երկրորդներն ալ կը չափաւորին իրենց ա՛ն իրիկուան սովորութիւնը։ Ասոնց գործադրութիւնը կախում ունի միջոցաբանութեան, հնարամտութեան, ազդեցութեան, ուշիմութեան, կամեցողութեան ձիրքերէն և բարոյական ուժերէն որոնց չնորհիւ, կը հաստատուի փոշտով, կարող են ասնձ մը, սանմանը դնել իրենց առնչութիւններուն մոլութեանը դէմ, որուն պատճառաւ գրեթէ ամէն օր անհամասկան, ընկերական, տնտեսական ոնտոր վնասներ կուգան, որոնց պատասխանատու է կիրը։

ՄԻՀՐԱՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Աստաբազար Փաստաքան

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԻՋ ԼԵՌԱՅԻՆ ԿՅՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՕՔԻ ԽՆԴԻՐԸ

ԱՆԳԼԻՈՅ ՀԱՇՏԱՐԱՐ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

«Սրանուարս»ի Ելս. 1ի խմբագրական

Մարօքեան բանակցութեանց առթիւ երկ Բարիզի մէջ չրջան ընող հայասական յայտարարութիւններէն դժուար չէ մակարերել իրական համաձայնութիւն մը։ Բոլոր տեղեկութիւնները պաշտօնական, կէս-պաշտօնական և՛ թերթական — մասնաւոր կ'ընեն սարտեղծ եղբակացութիւնը թէ կռիւ վերջացած է, և թ

կան Վարչապետը գերման դեսպանին ի ներկայութիւն իր ծանուցագրերը ուն խնդրութեան և նեղութեան վրայ կար տանն մտածեց։ Պերլինի մէջ նուագարանի գանելիք ապատութիւնը / կրաղութենէն յայտնի է թէ անոր պրունակութիւնը արդէն իսկ խստակութեանց նեղ եղած է Բարիզ Մ. ուվիէի և Բասլոլեն իշխանին, և Պերլին կան Պիլովի և Մ. Պիսուրի միջեւ։ տանք թէ ֆիննական կառավարութիւնը ետ առաւ իր առջի մերժումը երկայ ըլլալու առաջարկուած ժողովին, և հիմակ ալ խստորէն չի պնդեր երկրորդական պահանջումին վրայ է պէտք է կանխաւ որոշուն վճռութեան ենթարկուելիք խնդիրներ։ Մինչեւ հոս կարելի է խորհիլ թէ Ֆրանսա խիստ նահանջի մը ենթարկուեցաւ։ Սակայն այսպէս մտածողները ուշով մնացած չեն ըլլար իրութիւնները։ Գերմանիա իր դեսպանին միջոցաւ ոչ-պաշտօնապէս խօսքուտաւ ճանչնալ Ֆրանսայի բացառիկ իրքը Մարոքի մէջ, և իր սահմանակցութեան շնորհիւ անոր ունեցած մասնաւոր իրաւունքները։ Ուստի Մ. Բուլվիլ, արժանապատուութեան կէտին գալով, կրնայ վստահացնել իր հայրենակիցները թէ իրենցմէ անտանելի զոհողութիւն մը չի պահանջուիր, և դասը համար բացորոշապէս խօսք տալ գերման վարչապետը։ Մեծն Բրիտանիա առանց վերապահութեան գոհունակութեամբ կ'ընդունի լուծումը ա'յն խնդրոյն, որ մասնակ մը կը մնայ ապառնայ Եւրոպայի խաղաղութեան։ Մենք ալ մերժած էինք մասնակցիլ ժողովին, բայց այս ընթացքին հետեւած էինք՝ մինիսայն անկեղծ դանուելու համար Ֆրանսայի մասին։ 1904 Ապրիլի պայմանագրութեամբ, պատուոյ խօսք տուած էինք այժ տալ Մարոքի մէջ Ֆրանսայի քաղաքականութեան, և այդ խօստումը փիրկելու համար, պատրաստ էինք ամէն պատասխանութեան։ Մենք մեր հաւատն չէինք կրնար ոնէ առարկութիւն ունենալ ազատօրէն և լիովին խորհրդակցութեան մանելու 1880ի Մադրիտեան պայմանագրին միւս սորագրող Տէրութիւնց հետ։ Արդարեւ, միմիայն չանսինդրական նկատումներուն տեսակէտով, մենք կը չանինք քան թէ կը կասկածենք, Մարոքի չէզոքացումէն։ Առեւտրական և ճարտարարուեստական ապագայ խոստացող այդ երկրին հետ մեր վաճառականութեան արժէքը ներկային մէջ չատ պատկառելի չէ, բայց Ֆրանսայի վաճառականութեան կրկինն է գրեթէ, և Լօթինգտիկը Գերմանիոյ վաճառականութեան։ Եթէ «բաց դուռ»ը հաստատուի, պատճառ չկայ որ համեմատական արժէքները փոխուին ապագային ի վնաս մեր։

Թէեւ այս կէտը աղդած չէ մեր գործողութեան վրայ յորմեռնէ մենք որոշակի յարած ենք Ֆրանսայի ոյժ տալու քաղաքականութեան, հարկ է դարձեալ բացատրել թէ բացարձակ անչահախնդրութեամբ գործած ենք բոլոր այս խնդրոյն մէջ։ Այս իրողութիւնը քննած է Պերլինի մէջ, և Գերմանիա չատ լաւ գիտեն թէ գերմանական փառասիրութեանց նոր ձգտումին դիմադրելու տխուր մտածումը չունէինք մենք, այսինքն պատերազմի որոտման չէինք փնտռեր գերմանական վաճառականութիւնը փճացնելու համար։ Ժողովին պիտի երթանք իբրեւ Ֆրանսայի բարեկամ, յարգելու համար մեր դաշնադրական պարտաւորութիւնները, և ուրախ ենք որ գործնական կերպով ապացուցինք մեր բարեացակամութիւնն անկեղծութիւնը։ Պիտի չթերանանք նաեւ մեր ձեռքէն եկածը ընելու արդար կարգադրութիւն մը առաջ բերելու համար Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ։ Հոս կը սկսի և կը վերջանայ մեր չահագրգռումը Մարոքի խնդրոյն մէջ։ Բայց ուրիշ նկատումներով ալ այս միջադէպը իր լուսաւոր արդիւնքները ունի։ Մարոքի գործը Գերմանիա երեւան հանեց Մուքանի ճակատամարտէն տասը օր վերջ, երբ Ռուսիոյ զինուորական կարողութիւնը Ծ. Արեւելքի մէջ սաստիկ հարուած մը կրեց։ Մինչեւ այն ատեն Գերմանիա ընաւ օր մը օրանց չյայտարարեց թէ իր չահերը անտեսուած ըլլան Մարոքի մէջ։ Մեծն Բրիտանիոյ և Սպանիոյ հետ Ֆրանսայի պայմանագրութիւններով։ Գրեթէ ամբողջ տարի մը անցած էր յորմեռնէ համաձայնութիւն մը կնքած էինք Մ. Տէլքասէի հետ, և անոր պայմաններն ալ նախապէս բացատրուած էին Պերլինի։ Ո՛չ մէկ նշան կամ գաղափար կար մէջտեղը թէ Գերմանիա նեղացած ըլլայ ա՛յն պատճառու թէ այդ համաձայնութիւնը պաշտօնապէս հաղորդուած չըլլար իրեն։ Այն ատեն միայն վիրաւորանքը երեւան եկաւ երբ Ֆրանսայի զինակիցը անկարող էր հարուած մը տալու ի նպաստ Ֆրանսայի, կամ նոյն իսկ հեղինակութեան մը խօսելու ի նպաստ անոր։ Մոռնալութիւն չէ, նոյն իսկ անիրաւութիւն է ուրիշ երկրի մը ընթացքին վրայ վէճ տալ։ Ֆրանսայիք խիստ սրտնեղեցան Տէլքիէսի գործին առթիւ օտար բարոյախօսներուն կողմէ իրենց երկրին վրայ եղած դատաստանին վրայ։ Մենք ալ խիստ դառնացանք Պոէներու հետ մեր գործին ժամանակ մեր մասին եղած յարձակումներուն առթիւ։ Բայց տարակոյս չկայ թէ Մարոքի մէջ գերմանական քաղաքականութիւնը կարելի չէ որ ուրիշ լոյսով տեսնին Անգլիացիք և Ֆրանսացիք։ Անկողմնակալութեամբ դիտելով ամբողջ խնդիրը, թո՛ղ ներեն մեզի Գերմանք երբ բանք թէ Մարոքի մէջ գերմանական չահերը պաշտպանելու համար իրենց ընտրած մէթոդը համաձայն չի թիւր Գերմանիոյ սովորական նկարագրին, որ իր ընտանեկան կեանքին մէջ ուելի յարգ կը տայ զգացումին քան չանսինդրութեան։ Ռուսիա պիտի արգարանար Պերլինի աչքին, եթէ Ֆրանսայի և Գերմանիոյ միջեւ պատահական կռիւէ մը օգուտ քաղելով մէկուն կամ միւսին սկարութենէն ուզէր օգտուիլ իր սահմանագլուխը ճշդելու կամ հին դաշնադրութեանց հակառակ գործելու։ Բայց նախընթաց մը արդարացում չէ միշտ։

ՎԻԼՀԵԼՄ ԿԱՅՍՐ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ-ՑԻՔ.— Գերմանիոյ քաղաքապետական հաստատութիւնները ուսումնասիրելու պաշտօնով Պերլին և ուրիշ գերմանական գլխաւոր քաղաքներ այցելող անգլիական պատուիրակութեան պետ Լորտ Լայվարն շնորհակալութեան հեռագիր մը ղրկեց Վիլհելմ կայսեր, շնորհապարտութիւն յայտնելով իրենց եղած ընդունելութեան և տրուած դիւրութիւններուն համար։ Վիլհելմ կայսր հետեւեալ հեռագրով պատասխանեց.—

«Ձեր Բարձրապատուութեան բարեկամական հեռագրէն ուրախութեամբ իմացայ թէ օտար քաղաքացիական հաստատութիւնները ուսումնասիրելու պաշտօնով Գերմանիա եկող անգլիական պատուիրակութեան անդամները գոհ մնացած են իրենց ընդունելութենէն։ Սրտագին և բարեկամական ընդունելութիւնը, զոր անոնք գտան թէ՛ գերման իշխանութեանց և թէ գերման ժողովուրդին կողմէ, կը յուսամ թէ պիտի քաջալերէ ձեր հայրենակիցները, այցելել իրենց գեղեցիկ հօրեղբօրորդիներուն երկիրը, և յարաբերութիւնները ամրապնդել մեր երկու ժողովուրդներուն մէջեւ անձնական այցելութիւններով։»

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՄԱՐՕՔ.— Մադրիտի Լիպերալ թերթը կը յայտարարէ թէ չորրորդ Տէրութեան (Գերմանիա) մը միջամտութիւնը Սպանիան անկախ կ'ընէ Մարոքի գործին առթիւ ակէց առաջ Անգլիոյ և Ֆրանսայի հետ ունեցած համաձայնութենէն։ Ուճիվերսօ խորհուրդ կուտայ սպանիան կառավարութեան Գերմանիոյ հետ մերձեցումը մը գայացնել Մարոքեան քաղաքականութեան առթիւ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՑ ԱՐՏԱՔԻՆ ԴՈՐԾՈՒՈՑ ՆՈՐ ՆԱԽԱՐԸՐԸ. — Հանդուցեալ Մր. Հէյլ առողջական ճամբորդութեան միջոցին արտաքին գործոց վարչութիւնը առժամապէս յանձնուած էր պատերազմական գործոց նախարար Մր. Թաֆթի, որուն յանձնեց հիմա Ռուզվէլթ նախարարի պաշտօնը։ Ուիլեամ Հաուրրտ Թաֆթ ծնած է 1857 Սեպտ. 15ին Սինսինատի մէջ (Օհայօ նահանգ), հետեւաբար հիդ կատարեալ հասակի մէջ կը գտնուի։ 1878ին չրջանաւարտի վկայական առաւ Եէյլի Համալսարանէն, ինքզինքը նուիրեց իրաւաբանական գիտութեանց, և 1881ին ընդհանուր դատախազ եղաւ Օհայոյի Նահանգին։ Նախագահ Արթուր 1882ին ներքին եկամտաբերուն տեսուչ անուանեց զայն։ Հինգ տարի վերջ դատաւոր կը գտնենք զայն Սինսինատիի վերաքննիչ ատեանին մէջ, և 1890ին Հարիսն նախագահին օրով ընդհանուր դատախազ Ուաշինկթընի մէջ։ Ցետոյ յաջորդաբար դատաւորի դատաւոր (1892), բրօֆէսոր և գահերէց Սինսինատիի իրաւաբանական վարժարանին (1896), նախագահ Փիլիպպեանց արքիպեղծոսի յանձնաժողովին (1900), և հետեւեալ տարին քաղաքային կառավարիչ Փիլիպպեանց։ Վերջին երկու պաշտօններուն մէջ Մր. Թաֆթ մեծ ծառայութիւններ մատոյց Փիլիպպեանց վերակազմութեան դժուարին գործին մէջ։ 1904 Փետր. 1ին Ռուզվէլթ նախագահ Ուաշինկթընն կանչելով պատերազմական նախարար անուանեց զայն։ Թաֆթ Մխայեալ Նահանգաց մէջ նախագահական ընտրելիութեան մեծ ապագան ունի։ Իր քաղաքական սկզբունքն է լայնցնել Ամերիկայի համաշխարհիկ ազդեցութեան չրջանակը, ինչպէս արդէն հիմա այդ ուղղութիւնը առած է ամերիկեան աշխարհավարութիւնը։

ԱՐԻԶՈՒԿԱՎԱ ԻՇԽԱՆ ԼՈՆՏՈՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆԻՆ ՄԷՋ.— Ծ. Արեւելքի մէջ Անգլիոյ զինակից ճարոնի կայսր պատուիրակը՝ իշխան Արիզուկավա Լոնտոնի քաղաքապետարանին մէջ վայելուչ ընդունելութեան մը առարկայ եղաւ։ Ճարոնցի իշխանը նոյն օրը հանդէսին սկիզբը ծանոյց թէ Միքատոն Մագող Արեւու մեծ պատուանշանը կուտայ Լորտ Քաղաքապետին։ Լոնտոնի Միջնաքաղաքը ցնծութեան մէջ էր այս բարեդէպ այցելութեան առթիւ։ Լորտ Քաղաքապետը իր աւանդական տարազով և շրջապատուած իր անդամակիցներէն, ամէնքն ալ փայլուն համազգեստով, Արիզուկավա իշխանն ու իշխանուհին ընդունեց մեծ սրահին դռնէն, ի ներկայութեան բոլոր հիւրերուն։ Ն. Կայս. Բարձրութեանց՝ ճամանուէնն անմիջապէս վերջ երաժշտախումբը սկսաւ նուագել ճարոնական քայլերգը։ Ցետոյ բոլոր ներկայք թափոր մը կազմելով ճարոնցի հիւրերը առաջնորդեցին սեղանատուն։ Իշխանուհի Արիզուկավա Լորտ Քաղաքապետին թեւը մտած էր։

Լորտ Քաղաքապետը, Անգլիոյ թագաւորին և թագուհիին, և նաեւ ճարոնի կայսեր կենաց բաժակ առաջարկեց։ Նա յետոյ հետեւեալ կերպով խօսեցաւ.—

«Հիմակ պատիւ ունիմ բաժակ առաջարկելու մեր մեծահռչակ հիւրերուն, Ն. Կայս. Բարձրութեանց՝ ճարոնի Արիզուկավա իշխանին և իշխանուհիին կենացը (ծափեր), և հաւատալու իրենց թէ այսօր իրենց հոս ներկայութիւնը ջերմագին ցնծութեան և հաճոյքի աղբիւր մնի է Լոնտոնի քաղաքացիներուն (ծափեր)։ Ն. Կայս. Բարձրութիւնը օտարական մը չէ այս երկրին։ Իբրեւ ուսանող ատեն մը մեր մէջ մնաց, և իբրեւ դեռատի սպայ ծառայեց մինչ Արքայական Նաւատորմին, ուր անգլին ժողովրդականութիւն կը վայելէր (ծափեր)։ Ճարոնի ներկայացուցիչն էր Վիքթորիա թագուհիին Ադամանդեայ Յոբելեանին առթիւ, և, հետեւաբար, կ'ողջունենք զինքը ո՛չ միայն իբրեւ հռչակաւոր ներկայացուցիչը Զինակից Տէրութեան մը, այլ նաեւ իբրեւ մին՝ որ անձնապէս ծանօթ ու յարգի է այս երկրին ժողովուրդին (ծափեր)։ Վերջին քանի մը տարիները մեծապէս զօրացուցին իր երկրին և մեր երկրին մէջեւ երկար ատենէ ի վեր տիրող բարեկամական զգացումները։ Ո՛չ միայն կը գնահատենք ա՛յն քաջութիւնը, հնարամտութիւնը, կարողութիւնը, զոր Ճարոն ցոյց տուաւ ներկայ պատերազմին մէջ, որ կը յուսանք թէ իր վախճանին կը մօտենայ այժմ, այլ նաեւ ա՛յն պաշտպանութիւնը և հայրենասիրական անձնուիրութիւնը՝ զոր Ճարոնցիք ցոյց տուին մինչ։ Վստահ եմ թէ ամէն ոք ինծի հետ պիտի յուսայ թէ ի մօտոյ պատուաւոր և տեւական հաշտութիւն մը պիտի կնքուի ողջունել, և անդամ մը եւս ազատ պիտի ըլլան իրենք զիրենք նուիրելու այն խաղաղիկ հետաքննդութիւններուն, որոնց մէջ Ճարոն արդէն իսկ նշանաւոր հանդիսացած է, և որոնցմով սահմանուած է ի գլուխ հասնելու գեղագոյն յաջողութիւն մը (ծափեր)։ Կ'առաջարկեմ խմել Ն. Կայսերական Բարձրութեանց՝ իշխան և իշխանուհի Արիզուկավայի կենացը»։ (Ծափեր)։

Իշխան Արիզուկավա խանդալից ծափերու միջեւ ոտք ելաւ պատասխանելու բաժակաճառին, և ըսաւ.—

«Արիզուկավա իշխանութիւնն և իմ անունով ի սրտէ շնորհակալ եմ ա՛յն ցնծութեան համար, որով կ'ողջունէք իմ մուտքս այս մեծահռչակ Միջնաքաղաքին մէջ, սրտին մէջ ա՛յն ազգին՝ որուն հետ իմ հայրենիքս դաշնակցած է թէ՛ պայմանագրութեամբ և թէ երկու ժողովուրդներուն ազգային զգացումներուն կապով։ Այսօր մեզի շնորհուած այս ջերմագին ընդունելութիւնը կը յիշեցնէ ինծի ա՛ն երջանիկ օրերը զորս ձեր մէջ անցուցի քսան տարի առաջ։ Այդ օրերուն յիշատակները միշտ թարմ են մնքիս մէջ, և արդարեւ անսահման հաճոյք մըն է ինծի համար որ կարող կ'ըլլամ անգամ մը եւս իրականացնելու տենդոտ բաղձանքս, այցելելու Արեւմուտքի այս բարեբաստիկ երկիրը։

«Աւելորդ է ըսել թէ երբ Լոնտոնի Միջնաքաղաքին միջոցաւ բրիտանական ազգին կողմէ մեզի շնորհուած այս հիւրասիրաշատ ընդունելութեան լուրը Ճարոն հասնի, Վեհ. Կայսրն ու Կայսրուհին, ինչպէս նաեւ Ճարոնի ժողովուրդը պիտի ընդունի զայն ամենայերամ երախտագիտութեան և ամենաբարձր գնահատման զգացումներով։

«Ուրախ եմ ըսելով որ ես հոս խորհրդակ մըն եմ, որով Ճարոնի ազգը կը փոխանակէ այդ զգացումները, և իր լիաբեր համակրութիւնը և բարեմաղթութիւնները կը յայտնէ ամբողջ Բրիտանական Պետութեան ժողովուրդին համար։

«Հաճութեամբ կը ծանուցանեմ ձեզի, Տէ՛ր իմ Քաղաքապետ, թէ քիչ առաջ Ճարոնի կայսրէն հեռագիր մը ստացայ, որով կ'արտօնէ իր անունով ձեզի յանձնել Մագող Արեւու պատուանշանին մեծ աստիճանը։»

Այս ծանուցումը ընդունուեցաւ որոտընդոստ ծափերով։

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱԿԱՆ ԲԱՂԱՔՆԵՐ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌՋԵՒ ԲԱՑՈՒԱԾ.—Թոքիոյի ամերիկեան դեսպան Մր. Կրիսքրմ իմացուց իր արտաքին գործոց պաշտօնարանին թէ Մարէշալ Օեամա յայտարարութեամբ մը հետեւեալ քաղաքները բացած է ճարոնցի վաճառականներուն առջեւ, առուտուր ընելու եւ ճամբորդելու համար.—

Թաչիչաօ, Հին Նիուչուանկ, Հայէչեն, Անչանչան, Լիաօճանկ, Բայրինկ, Բէնկվանկէնկ, և Սայմաչէ։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Լոնտոնէն կը հեռագրեն Նիւ Եօրքի Սըն լրագրին թէ Գերմանիա իրական ջանքեր կ'ընէ օգտուելու Ռուսիոյ Ծ. Արեւելեան պատերազմէն իր համաշխարհիկ քաղաքականութեան մէջ։

Թրթակիցը յետոյ կը ջանայ բացատրել թէ այս իրողութեան հանդէպ ի՛նչ պիտի ըլլայ Մեծն Բրիտանիոյ քաղաքականութիւնը, զոր այսպէս կը սահմանէ.—

1. Անգլեւճարոնական պայմանագրութեան սահմանը պիտի ընդարձակուի, ինչպէս որ պիտի ծանուցուի մօտաւոր ապագայի մը մէջ։

2. Մեծն Բրիտանիա Ճարոնի օգնութեամբ վստահաբար պիտի դարձեցնէ այսուհետեւ Ծ. Արեւելքի մէջ ռուսական ոեւէ փառասիրութիւն, բայց ազատ պիտի թողու զայն Գերմանիոյ հետ ընթացքի հաշիւներ մաքրելու։

3. Մեծն Բրիտանիա իր ծովերուն մէջ պիտի կեդրոնացնէ մեծամեծ ուժեր իր ծովեզերքներուն պաշտպանութեան համար։

4. Պիտի աշխատի Մեծն Բրիտանիա որ Ռուսիոյ մօտեցնէ իրեն եւ Ֆրանսայի, որպէս զի համաշխարհիկ վաճառականութիւնը և ազդեցութիւնը միմիայն Գերմանիոյ չմնան։

բոնի Արիզուկավա իշխանին և իշխանուհիին կենացը (ծափեր), և հաւատալու իրենց թէ այսօր իրենց հոս ներկայութիւնը ջերմագին ցնծութեան և հաճոյքի աղբիւր մնի է Լոնտոնի քաղաքացիներուն (ծափեր)։ Ն. Կայս. Բարձրութիւնը օտարական մը չէ այս երկրին։ Իբրեւ ուսանող ատեն մը մեր մէջ մնաց, և իբրեւ դեռատի սպայ ծառայեց մինչ Արքայական Նաւատորմին, ուր անգլին ժողովրդականութիւն կը վայելէր (ծափեր)։ Ճարոնի ներկայացուցիչն էր Վիքթորիա թագուհիին Ադամանդեայ Յոբելեանին առթիւ, և, հետեւաբար, կ'ողջունենք զինքը ո՛չ միայն իբրեւ հռչակաւոր ներկայացուցիչը Զինակից Տէրութեան մը, այլ նաեւ իբրեւ մին՝ որ անձնապէս ծանօթ ու յարգի է այս երկրին ժողովուրդին (ծափեր)։ Վերջին քանի մը տարիները մեծապէս զօրացուցին իր երկրին և մեր երկրին մէջեւ երկար ատենէ ի վեր տիրող բարեկամական զգացումները։ Ո՛չ միայն կը գնահատենք ա՛ն քաջութիւնը, հնարամտութիւնը, կարողութիւնը, զոր Ճարոն ցոյց տուաւ ներկայ պատերազմին մէջ, որ կը յուսանք թէ իր վախճանին կը մօտենայ այժմ, այլ նաեւ ա՛յն պաշտպանութիւնը և հայրենասիրական անձնուիրութիւնը՝ զոր Ճարոնցիք ցոյց տուին մինչ։ Վստահ եմ թէ ամէն ոք ինծի հետ պիտի յուսայ թէ ի մօտոյ պատուաւոր և տեւական հաշտութիւն մը պիտի կնքուի ողջունել, և անդամ մը եւս ազատ պիտի ըլլան իրենք զիրենք նուիրելու այն խաղաղիկ հետաքննդութիւններուն, որոնց մէջ Ճարոն արդէն իսկ նշանաւոր հանդիսացած է, և որոնցմով սահմանուած է ի գլուխ հասնելու գեղագոյն յաջողութիւն մը (ծափեր)։ Կ'առաջարկեմ խմել Ն. Կայսերական Բարձրութեանց՝ իշխան և իշխանուհի Արիզուկավայի կենացը»։ (Ծափեր)։

Իշխան Արիզուկավա խանդալից ծափերու միջեւ ոտք ելաւ պատասխանելու բաժակաճառին, և ըսաւ.—

«Արիզուկավա իշխանութիւնն և իմ անունով ի սրտէ շնորհակալ եմ ա՛յն ցնծութեան համար, որով կ'ողջունէք իմ մուտքս այս մեծահռչակ Միջնաքաղաքին մէջ, սրտին մէջ ա՛յն ազգին՝ որուն հետ իմ հայրենիքս դաշնակցած է թէ՛ պայմանագրութեամբ և թէ երկու ժողովուրդներուն ազգային զգացումներուն կապով։ Այսօր մեզի շնորհուած այս ջերմագին ընդունելութիւնը կը յիշեցնէ ինծի ա՛ն երջանիկ օրերը զորս ձեր մէջ անցուցի քսան տարի առաջ։ Այդ օրերուն յիշատակները միշտ թարմ են մնքիս մէջ, և արդարեւ անսահման հաճոյք մըն է ինծի համար որ կարող կ'ըլլամ անգամ մը եւս իրականացնելու տենդոտ բաղձանքս, այցելելու Արեւմուտքի այս բարեբաստիկ երկիրը։

«Հիմակ պատիւ ունիմ բաժակ առաջարկելու մեր մեծահռչակ հիւրերուն, Ն. Կայս. Բարձրութեանց՝ Ճարոնի Արիզուկավա իշխանին և իշխանուհիին կենացը (ծափեր), և հաւատալու իրենց թէ այսօր իրենց հոս ներկայութիւնը ջերմագին ցնծութեան և հաճոյքի աղբիւր մնի է Լոնտոնի քաղաքացիներուն (ծափեր)։ Ն. Կայս. Բարձրութիւնը օտարական մը չէ այս երկրին։ Իբրեւ ուսանող ատեն մը մեր մէջ մնաց, և իբրեւ դեռատի սպայ ծառայեց մինչ Արքայական Նաւատորմին, ուր անգլին ժողովրդականութիւն կը վայելէր (ծափեր)։ Ճարոնի ներկայացուցիչն էր Վիքթորիա թագուհիին Ադամանդեայ Յոբելեանին առթիւ, և, հետեւաբար, կ'ողջունենք զինքը ո՛չ միայն իբրեւ հռչակաւոր ներկայացուցիչը Զինակից Տէրութեան մը, այլ նաեւ իբրեւ մին՝ որ անձնապէս ծանօթ ու յարգի է այս երկրին ժողովուրդին (ծափեր)։ Վերջին քանի մը տարիները մեծապէս զօրացուցին իր երկրին և մեր երկրին մէջեւ երկար ատենէ ի վեր տիրող բարեկամական զգացումները։ Ո՛չ միայն կը գնահատենք ա՛ն քաջութիւնը, հնարամտութիւնը, կարողութիւնը, զոր Ճարոն ցոյց տուաւ ներկայ պատերազմին մէջ, որ կը յուսանք թէ իր վախճանին կը մօտենայ այժմ, այլ նաեւ ա՛յն պաշտպանութիւնը և հայրենասիրական անձնուիրութիւնը՝ զոր Ճարոնցիք ցոյց տուին մինչ։ Վստահ եմ թէ ամէն ոք ինծի հետ պիտի յուսայ թէ ի մօտոյ պատուաւոր և տեւական հաշտութիւն մը պիտի կնքուի ողջունել, և անդամ մը եւս ազատ պիտի ըլլան իրենք զիրենք նուիրելու այն խաղաղիկ հետաքննդութիւններուն, որոնց մէջ Ճարոն արդէն իսկ նշանաւոր հանդիսացած է, և որոնցմով սահմանուած է ի գլուխ հասնելու գեղագոյն յաջողութիւն մը (ծափեր)։ Կ'առաջարկեմ խմել Ն. Կայսերական

արտասանութեամբ։ Վստահ ենք որ մի միայն օտար լեզու սովրեցնելու համար իրենց աղաքը օտար վարժարանները զրկող ծնողներ պիտի նախընտրեն այս հայ կրթարանը։

ԳԱԼՖԱԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ Խնամակալութիւնը և Մայրը խորին շնորհակալութիւնք կը ծանուցանեն թէ հակալութեամբ կը ծանուցանեն թէ հանրաստացած են հետեւեալ նուիրատուութիւնները. Տիկին Երանուհի Բարթող փաշայ 2 անգղիական ոսկի, Տիկին Աղաւնի Աղանեան 1 կի, Տիկին Ալանի Անդղ. ոսկի, Տէր և Տիկին Խաչիկ Շահպազեան 1 անդղ. ոսկի Մարիամ էֆ. Բաբաղեանի մահուան առթիւ, Ռուբէն էֆ. Փափազեան Օր. Նազիկ Թորոսեանի ընդ Պ. Միսաք Ալէմանի ամուսնութեան առթիւ փոխան ծաղիկների 1 օսմ. ոսկի։ Տօք. Յովկեփանէ էֆ. Նշանեան 1 օսմ. ոսկի, Որբանոցիս վերաշինութեան ճարտարապետ Ատեփան էֆ.ի կինը Տիկ. Աբրուսեակ Համամեան, վերջերս Հասարակութենէս հարս գացող սանուհիի մը ձեռք մը ծանր զգեստ շինել տուաւ նաև գլխարկ, հովանոց, ձեռնոց, կօշիկ և այլն։ Ց. Գ. Խազարեան եղբարք 1 քաշ թէյ։ Տիկ. Եպրոս Փափազեան 30 քաշ կեռաս։

ԱԶԳ. ՀԻՄԱՆԴԱՆՈՑԻ Հողաբարձութիւնը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Հիւանդանոցին համար ասուեայ վերմակնեք հայթայթելու նպատակաւ Բարիզի մէջ նուիրատուութեամբ մը 840 ֆր.ի գումար մը գոյացած է, զոր նուիրած են հետեւեալ բարեսէր Տեարք և Տիկնայք.— Տիկին Վերգինէ Օ. Պաղտասարեան 100 ֆր., Բարեսէր ոմն 100, Բարեսէր ոմն 100, Տիկին Մաքրուհի Տիգրան խան Բէլէկեան 80, Աթանիկ էֆ. Էղնայեան 50, Անտոն էֆ. Հաճեան 50, Բարեսէր ոմն 50, Թափիկ էֆ. Մարկոսեան 40, Եղբարք Թընկեր 40, Տիկին Նեմզար Թիւրխիւրեան 20, Սօֆիկ Հաճեան 20, Երանիկ Հաճեան 20, Մելիք Մինասեանց եղբարք 20, Կ. Բ. 20, Ոմն 20, Զօրիկ էֆ. Զօրայեան 20, Պ. Էմէրեան 20, Ա. Քրինվալդ 20, Ոմն 20, Հիմի 10, Ճանրմեան 10, Ոմն 10 ֆրանք։

Այրի Տիկ. Սօֆի Մ. Փափազեան ինչպէս նաև Փափազեան և Տամատեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն այն ամէն ազգականներու և բարեկամներու, որոնք ներկայ գտնուեցան հանգուցեալ ՄԱՐՏԻՐՈՍ Էֆ. ՓԱՓԱԶԵԱՆի յուղարկաւորութեան և իրենց ցաւակցութիւնները յայտնեցին այս ամուսր առթիւ։

ԲԵՐԱՑԻ Ա. ԼՈՒՍԱՒՈՐՉ ՈՒՍՈՒՄՆԱՐԱՆԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Բերա, Հայ-Հռոմէականաց Պատրիարքարանին դահլիճին մէջ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ ուսումնարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսը նախագահութեամբ Կ. Պատրիարք Տ. Յովհաննէս Սրբազանի։ Ներկայ էին ֆրանսական դեսպանատան ներկայացուցիչ Մ. ռը Վիէն, Պալական նուիրակի փոխանորդ Տ. Պօղիկարպէս, եկեղեցականներ և ընտրեալ բազմութիւն մը։ Հանդէսը բացուեցաւ Հաւմիտիէ քայլերգով որ յոտնկայս ունկընդրուեցաւ։ Յետոյ կարդացուեցաւ դպրոցին տեղեկագիրը որու յաջորդեցին հեղինակ՝ թուրքերէն, հայերէն, ֆրանսերէն ճառեր։ Յետոյ սկսաւ վկայականներու և մրցանակաց բաշխումը։ Այս տարի Ուսումնարանը ընծայեց 9 շրջանաւարտ որոնցմէ Պ. Պ. Յովհան Բուլճեան և Հրանդ Կեսմիշկիրեան, յաւելուածական բարձրագոյն կարգէն, իսկ միւս 7 վկայականներն են. Տիրան Լուսարարեան (առաջին պատուոյ մրցանակ), Լեւոն Լուսարարեան, Գ. Սէմեան, Լ. Գոյսմեան, Գ. Բէօմիրճեան, Պարճեան և Յ. Ճիվէլէկեան։ Հինգերորդ դասարանին մէջ առաջին հանդիսացան, Տեարք Զարեհ Տէտեան, Ալիքսան Պալասանեան, Տիրան Զարիճեան։ Պահ մը դադարէ յետոյ երբ ներկայք պաղպաղակներով պատուասիրուեցան, պզտիկ դասարաններու աշակերտներու կողմէ տիրուն մենախօսութիւններ արտասանուեցան։ Ի վերջոյ Կ. Պատրիարքը բանախօսութիւն մը արտասանելով յայտնեց իր գոհունակութիւնը և իրատական մը խօսեցաւ շրջանաւարտներուն։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

ԳՈՐԾԱԿԱՎՈՒԹԻՒՆ (Ատաբազար). Միհրան էֆ. Երամեանի թերթերը սկսանք ղրկել։

ԽԱՉԻԿ ԷՖ. ՄԱԿԱՐԵԱՆ (Արշանպէկ).—Սահակ էֆ.ի թերթերը սկսանք ղրկել։ Բամբակինը մեր հացէին ղրկելնիզ կը խնդրուի։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԵՑ՝ ՄՈՒՇԵԳ ՊԷՏՇԵՇԵԱՆ

Հեղինակին՝ Աւանտրական դիտելիք անուան ներքեւ հրատարակել ձեռնարկած աշխատութեան երկրորդ հատորը կը կազմէ հետեւեալը, որ իր տեսակին մէջ ամէնէն ճոխը, նոր և օգտակարը կրնայ համարուիլ մասնաւոր վաճառականութեամբ զբաղող անձերու համար։

Գինն է 10 դրուշ

Արդիւնքին կէսը նուիրուած է ուսուցչաց Օգնութեան Մասնակցին։ Կեդրոնատեղի է Նշան Կ. Պէրոզէրեանի տպարանը, թիւ 38, Պաղ Ալի ճասէսի, Կ. Պոլիս։

ՊԱՅԻՐ ՓՈՂՈՑԻ ՀՐԿԻԶԵԱԼԸ

Երէկ գրած էինք թէ Բանկաղթիի Պայիր փողոցի վերջի հրդեհէն ճարապուր ազատած էր Պ. Մկրտիչ Ցարութիւնեան անուն հնակարկատ կօշկակար մը, յետոյ ծայր թշուառութեան մատնուելով իր չորս զաւակներուն ու ընտանիքին հետ։ Տաներէցը խնդրած էր յիշեալին գործիքի և դրամագլուխի համար երկու երեք հարիւր ղրուշի մօտ գումար մը։

Ուրախութեամբ կը ծանուցանենք թէ Սիրքէճի, Թրամուէյի ճամբան Իհսան պէյ խանին մէջ հաստատած հանրածանօթ դերձակ Անտեան էֆ. Հիւրքճեան այս նպատակով մէկ օսմ. ոսկի ղրկած է օրուն համար չնորհակալութիւն կը յայտնենք ի դիմաց հրկիզեալ կօշկակարին։

Երկու ոսկիի նուիրատուութիւն մը ևս եթէ ըլլայ, յիշեալը իր գործը կը չակէ և ի վիճակի կ'ըլլայ ընտանիքին օրապահիկը հայթայթելու։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

«ՄԱՆԶՈՒՄԻ»Ի ԱՌԹԻՏՐ. ԲԱԺԻՆԸ

Մանզումէի առեւտրական բաժնին մէջ կարդալով Պ. Վահրամի հմտալից տեսութիւնները, մեծապէս կ'օգտուինք անկէ։ Հմուտ յօդուածագիրը ոչ միայն առեւտրական հրապարակը ձեռնասօրէն կը պատկերացնէ, այլ և հիանալի ձեռնհասութեամբ մը կը ցուցնէ այն միջոցները որոնցմով մարդ կրնայ զարգացնել իր առեւտր. գործը, օր աւուր բեղմնաւորելով զայն։ Փափաքելի էր որ Մանզումէի մէջ յաճախ երեւային հմուտ առեւտրականին յօդուածները որոնք ճշմարտապէս օգտակար են։

ԱԲՐԱՀԱՄ ԵԼՄԷՆԻՃԵԱՆ
Խսնուրպան

Բերա, 18 Յունիս 1905

ԲԱՐԻԶԻ ՊՕՐՍԱՆ

BOURSE DE PARIS

4 Յուլիս 1905

Ֆրանս. 3%	(3% Français	99 30
Բէյժի	(Tab. Turcs	394 —
Օսմ. Միացեալ	(R. Nv Unif.)	88 95
Երկաթուղի	(Lois Turcs	132 75
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.	611 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	85 —

ՐԷՍՄԻ

ԹԷՎՖԻՀԱԹ

Նուրսի Տէվլէթ դալէմի Իսլէֆարտան ըրթիալը Դաարի սէյէ բիթպէկի Սալիսէ Թէվֆիհ պէյ ըրլմուշ ապը։

ՆԸՇԱՆ

Թիճարէթ վէ Նաֆիա նէզարէթը էէլիլէսի ֆէնն միւշավիրի սաատէլու Սէրվիչէն էֆ. հաղրէթլէրինէ թէպիրէն իքինճի բիր թէպէնէն Մէհիրի։

ՆԵՐՔԻՆ

ՍՏՈՒԹԵԱՆՑ ՀԵՐՔՈՒՄ ԵՒ ՃՐՇՄԱՐՏՈՒԹԵԱՆ ՑԱՅՏՆՈՒԹԻՒՆ.— Իգտամ հետեւեալը կը հրատարակէ այս խորագրով, իր երէկուան թիւին մէջ.—

«Սոֆիայի Վէչերնա Բոօթա (գիշերուան թղթատար) թերթին խմբագիրներէն Ռատէվ իբրեւ թէ Պուլկարաց Եկզարքին հետ տեսակցեր և Եկզարքը Ռումելիի մէջ Պուլկար եկեղեցիներուն և վարժարաններուն կրած կորուստներուն ու փակուած քլլալուն մասին գանգատեր է։ Ռատէվ այդ մասին հրատարակութիւն մը ըրեր է նոյն թերթին մէջ։ Մենք պատճառներ ունինք չհաւատալու թէ Ս. Եկզարքը այդ տեսակ յայտարարութիւն մը ըրած ըլլայ Ռատէվի։ Ինչպէս կրնանք հաւատալ երբ Ս. Եկզարքին բերնէն եղած և Վէչերնա Բոօթի մէջ հրատարակուած պարագաները բոլորովին անտիպ են և անգոյ։ Ուրեմն Եկզարքութեան կրօնական պաշտօնը ստանձնող և նոյն դիրքը ունեցող անձնաւորութեան մը բերանէն այդքան թշնամական վերագրումներ ելած ըլլալը հաւանական նկատել եւ անոնց հաւատալը մտքէ կարելի է։ Հետեւաբար նախամտածութեամբ կը համարինք այդ հրատարակութիւնը նկատել առութիւն մը՝ ծնունդ առած չարամիտ ելրեւակայութեանը մէջ Ռատէվի, որ խռովութեան աչխատող մին է, ինչպէս կը հաստատէ իր հրատարակած այդ բանդագուշանքը։ Այսօր, չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Ռումելիի մէջ կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ։ Այս պարագան այն տեսակ ճշմարտութիւն մըն է որ ծանօթ է արդարաբէր բոլոր քաղաքակիրթ աշխարհին։ Մեր Օգոստափառ եւ բարեգութ Վեհապետին արդարաբէր իրաւէհերը ամէն կողմ կը գործադրուին և թէ՛ Ռումելիի և թէ Օսմ. միւս նահանգներուն մէջ հաւատակներու ամէն դասակարգերը, առանց ցեղի եւ կրօնքի խտրութեան, հաւասարութիւն կը վայելեն և ամէն կերպով երջանիկ են։ Ռումելիի Պուլկար եկեղեցիներէն ու վարժարաններէն և ոչ մէկը փակուած է, և ո՛չ մէկը վաճառուած է։ Եկեղեցիներուն մէջ առաջնորդն ալ կատարեալ ազատութեամբ արարողութիւն և վարժարաններուն մէջ ալ դասաւանդութիւն կը կատարուի։ Իրենց պատուոյն նախանձախնդիր և ազօրէն արարքներու մէջ չգտնուող Պուլկարները, չնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, ամէն կերպով անդորր եւ երջանիկ են։ Օտար պաշտօնեայ մը, որ վերջերս Ծէլանիկի և Դոսովայի նահանգաց մէջ պտոյտ մը կատարելով վերադարձած է, զրուատանօք յայտարարեց թէ Օսմ. զինուորական զօրութիւնը կարգ մը մէջ մեծապէս յաջողած է անդորրութիւնը և բարեկարգութիւնը ապահովելու մասին։ Այդ պաշտօնեան յայտնապէս Բ. Դուռը երթալով յայտարարեց թէ կայս. հաւատարիմ հպատակները կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը վայելեն և թէ ատոր համար անհունս երախտապարտ են։»

ԵԼՄՏԱԿԱՆ ՆԵԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Հայաստանի Դիւանը կանոնագիր մը պատրաստեց ելմտական պաշտօնեաներու ընարութեան և առաջադիմութեան մասին։ Այս կանոնագրին համաձայն, ելմտական պաշտօնեաները պիտի անուանուին մրցման քննութենէ ետք։ Նոյն Դիւանը այս առթիւ որոշեց տալ հաշտարարութեան գիրք մը և պարտաւորիչ ընել բոլոր ելմտական պաշտօնեաները ուսումնասիրելու այդ գրութիւնը, զոր այսօր չատ քիչերը գիտեն։

ՀՈԼԱՆՏԱԿԱՆ դեսպան Տը Գիլանտ կոմը այսօր կը մեկնի արձակուրդով։ Այս առթիւ հրաժեշտի այցելութիւն տուաւ Բ. Դուռ։

ԱՔԻՐ. ՏՐԻՊՈ ՍՈՌ հետ չոգենաւային երթեւեկ մը հաստատել հրամայած էր Կայս. Իրատէ մը։ Բ. Դուռը պիտի գրէ Ծովային Նախարարութեան, որոշելու Մախսուսէի այն չոգենաւերը որոնք պիտի յաջակցին նոյն գիծին։

ԾԽԱԽՈՏԻ ԲԷՅԻԼԻՆ ընդհ. տնօրէն Մ. Բամպէր առջի օր Բարիզ մեկնեցաւ։

ԹՒՒԲԵԼՍԷՐԳ առեւտրական դաշնագրին յանձնաժողովը երէկ ալ գումարուեցաւ Բ. Դրան մէջ։ Այս նիստին ներկայ գտնուեցաւ անանձամուժական քննիչ Ազատլլան պէյ և կարդ մը տեղեկութիւններ տուաւ Թուրքիոյին Սերպիա անասուններուն ներածման մասին։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՀԻՒԱՆԴԱՐԱՆՆԵՐ.—Դերմանիոյ մէջ գտնուած զինուորական չրջանի հիւանդարանները մէկ մասը պիտի զրկուի Յրդ զօրաբանակ (Սելէսիկ) յարմար տեղեր զետեղուելու համար։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ վերաքննութիւնը չըրջաբերականով մը ծանոյց բոլոր մաքսատուներուն թէ Գուլկարիայէն եկած վառանները, որոնց նիւթերը օտար տեղերէ բերուած են, պիտի ենթարկուին ներածման կանոնական տուրքին։

ԻՏԱԼԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը օտար կառավարութեանց հաղորդեց Հռոմի մէջ գումարուած Միջազգային երկրագործական կաճառին որոշումները։ Այս պաշտօնագրով կ'առաջարկուի միջազգային մնայուն խորհուրդ մը կազմել կառավարութեանց պատուիրակներով։

—Կայս. կառավարութիւնը հրաւիրուեցաւ մասնակցիլ հրէից միջոցներու համաձայնելու որ պիտի գումարուի Հռոմի մէջ, Իտալիոյ թագաւորին հովանաւորութեամբ։

ՄԱՔՍԱՑԻՆ Վերատեսուչ Հասան Ցէէմի փաշա կարգ մը միջոցներ ձեռք առած էր՝ մաքսի փոխարէն առնուած այնքան ապրանքներուն վերաբերեալ գործառնութիւնները աւելի կանոնաւորելու համար։ Այս առթիւ Մաքսային քննիչ Խալիա էֆ. և Մաքսային Խորհուրդին անդամ Խալիտ պէյ քննութիւն կատարելով, պատրաստ գտնուած 25,000 ոսկիներոց ապրանքներէն 10,000 ոսկիներոց «հավալէ»ներու փոխարէն որուեցան։ Միւս կողմէ քննեցին մաքսի փոխարէն առնուած ապրանքներու ճիւղին Տնօրէն Ռիֆաթ էֆ.ի հաշիւները՝ 1319 տարիէն սկսելով և արձանագրուեցան պատրաստ ապրանքները։ Այդ կերպով հաստատուեցաւ թէ նոյն ճիւղը 13,300 ոսկիի բաց մը ունի։ Այդ ճիւղին հաշուետուները և քննութեանց տեղեկագիրները կը քննուին վերատեսուչ Ցէէմի փաշայի նախագահութեամբ կազմուած յանձնաժողովին կողմէ։

ՌՈՒՍ դեսպանատան Ա. քարտուղար Մ. Նելիտով որ Բարիզ գացած էր ամուսնանալու համար, երէկ Պոլիս հասաւ իր Տիկնոջը հետ։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ թերթը որ դադրած էր, վերսկսաւ իր տպագրութիւնը։

ԱՐՄՏԻՐՆԵՐԸ.— Կայս. Իրատէ մը վաւերացուց Գեսական Խորհուրդին կողմէ արուած որոշումը քիւրէ ատրքին մասին։ Երկաթուղիի մօտ գտնուած տեղերու ցորենները բոլորովին ղերծ պիտի մնան քիւրէի տուրքէն, եթէ երբեք չեն ծախուած տեղւոյն մէջ իսկ սպառելու համար։ Իսկ երբ վաճառողը կամ գնողը պաշտօնապէս կշռել տալուզէ ապրանքը, այն ատեն պէտք է վճարէ օրինական տուրքը։

ԿՂԶԻՒ ՋՈՒՐԵՐԸ.— Բժշկ. Վարժարանի Տնօրէնութիւնը հրաման տուաւ մանրէբարանական հետազօտութեան իշխանաց կղզիներու խմելիք ջուրերը տարրալուծութեան մը ենթարկել, որոշելու համար ժանտատենդին բնութիւնը որ սկսած է երեւիլ այդ կողմերը։

ՑՈՒՆԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Ոսոիկանական նախարարութիւնը ծանոյց Յունաց Պատրիարքարանին թէ, նկատի առնելով իր խնդրանքը, Ղալաթիոյ յունական վարժարաններուն դրացի հանրատունները պիտի պարպուին։

*** Յունաց Պատրիարքարանի Խառն Ժողովը այս պահուս կ'զբաղի Պատրիարքարանի երմտական վիճակովը եւ անոր անբաւականութիւնը նկատի առնելով նոր հասոյթներ կը խորհի։ Խառն Ժողովը նկատի առաւ Էմիրնի երեք թաղերուն յոյն հասարակութեանց միութիւնը որոնք դրամական նպաստ մը կը խնդրեն, վերջին մրրիկէն կրած իրենց վնասներուն համար։ Պատրիարքարանը որոշեց նպաստ հայթայթել Սիլիվրիի եւ Զէյթինճէի չրջակայ բազմաթիւ ընտիկներուն, որոնք չատ վնասուած էին մրրիկէն։ Այս առթիւ Պատրիարքին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի հանգանակութիւն կատարելու։

*** Ցէրքանդրիոյ յոյն հասարակութիւնը նոր հաստատութիւն մը սկսած է չինել որբերուն և ընկեցիկ մանուկներուն համար։ Տեղւոյն յոյն երեւելի տիկիններն են որ ձեռնարկած են այս բարեսիրական գործին։

ՀԱՆՐՈՅԻՆ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹԻՒՆ.—Արգիկելու համար բորոտութեան և ուրիշ վարակիչ ախտերու ճապակումը բաղնիքներու զենջակներուն և ափերի ածելիներուն միջոցաւ, թաղապետական իշխանութիւնը հրաման ստացաւ ափերիներուն գործադրել տալ մաքրութեան բոլոր կանոնները և 15 օրը անգամ մը այցելելով բաղնիքները հականեխել զենջակներն և վարչամակները։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱՑԻՆ արժէաբերու ընդհ. ժողովը գումարուեցաւ Լոնտոնի մէջ։ 1904ի տեղեկագիրէն կը հասկցուէր թէ նոյն տարին զուտ չահ եղած էր 397,460 անգլ. ոսկի։ Որոշուեցաւ 14 շիլին չահաբաժին տալ, այսինքն 1903 տարիին չահաբաժինէն մէկ շիլին աւելի։

ՄԱՔՍԱՆՈՑՆԵՐ.— Առողջապահական խորհուրդը գաւառային կարգ մը անօգուտ մաքսանոցներ ջնջեց։ Պասրայի կուսակալութեան հրահանգ պիտի տրուի Սալիհիէ կղզիին մէջ գետին մը գնելու, նոր մաքսանոցի մը չինութեան համար։

ԾԽԱԽՈՏԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Իսկէյէէն կը գրեն թէ տեղւոյն աչխարհանոթ ծխախոտի վաճառականութիւնը կայուն վիճակ մը ունի։ Ծխախոտի մշակները 1902ին իրենց ծխախոտներուն տրուած բարձր գիներէն քաջալերուած, ընդարձակեցին գործը որով ծախքի տակ մնան։ Եւ երբ բերքը աւելցաւ այսպէս, գիներն ալ իջան, որով պարտական մնացին և վնասեցին։ Բարեբաղդաբար Բէյժին փութաց, առանց բացառութեան ամէն երկրագործի փոխառութիւններ կատարեց 40,000 ոսկիի չափ, և անցեալ տարի հոգացորը կրցաւ դարձեալ ծխախոտ տնկել, բայց երաշտութիւնը և յետոյ ալ տեղարափները փճացուցին փոքր տերուները որոնք ամէնէն փընտռուածներն էին։ Հակառակ առոց այս տարի գիները լաւ էին, բայց վերջին կարկուտը վնասեց նաև զանազան տեղեր նոր բերքին։ Հիմա Իսկէյէի հրապարակին վրայ անցեալ տարուէ մնացած պատասա կայ և հակառակ գիներուն գնող չկայ։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՍԷՐԱՅԲԷՅՑԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Գրած էինք թէ անցածները Սէրայքէյի մէջ (Ա.յարն) հրդեհ ծագած է։ Նոր լուրերու նայելով հրդեհը սկսեր է Ֆրուն Զարչուի մէջ սրճարանէ մը և հովին սաստկութենէն չուտով տարածուելով, 7 ժամուան մէջ 50—60 խանութ և վաճառանոց, նոյնքան ալ տուներ այրեր են՝ ամէնքն ալ հին ու փայտաշէն։ Այրած չէնքերու մէջ կայ նաեւ Ռէժիի չէնքը։ Ապահովագրական ընկերութիւնները 3000 ոսկիէն աւելի վնաս մը ունին։

ԻՆՔՋԻՆԵՐԸ ՁՈՂ ՈՂՋ ԱՑՐԱԾ.— Երէկ ցաւալի անձնասպանութիւն մը տեղի ունեցաւ Բերայի մէջ։ Քաղանդը թաղը բնակող Տէվրիշ Քատրի ազա անուն անձ մը, երէկ տասուան դէմ, ժամը 9ին տանը խոհանոցը իջնելով գլխէն վար կը թափէ օխայի մը չափ քարիւղ, և լուցկի մըն ալ կոտաց եւ տեսէն։ Անա այն տանն կ'սկսի սրտակեղեք ողբակէզը։ Մարդը կ'սկսի պոռալ կանչել։ Տունինները և դրացիները կը փութան և վերմակներ վաթթելով և ուրիշ միջոցներով կը յաջողին բոցերը մարել։ Մարդը ծանր այրուածքներ ստացած ըլլալով կը փոխադրուի հիւանդանոց ուր սակայն քիչ ետք կը մեռնի։ Տէվրիշ Քատրի քանի մը օրէ հիւանդ է եղեր և ասկից յուսահատելով գիներ է նոյն միջոցին, կեանքին վերջ տալու համար։

ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐ.— Նպարավաճառ Լիզօրի կինը Վասիլիքի, երէկ, երբ հագուած շքուած կ'անցնէր Բերա, Քալեոնտքարուլուքի կողմերէն, յանկարծ Բաքալքէօրբուլուի Ալէքս և Նորկի անոր վրայ խոյացան և յարձակեցին վիզէն կախուած ոսկի շղթան որ 25 ոսկի կ'արժէր։ Կինը ակաւ պոռալ, մինչ քաղաքացիները իրենց ոտքերը կարկած էին դէպի Բաքալ Քէօրբիւ։ Բարեբաղդաբար հասան ոստիկանները և ձեռք ձգեցին առաւ-փախաւները, որոնցմէ Ալէքս իր ֆէսին տակ պահած էր գողօնը։

ԾՈՎԻ ԱՐԿԱԾ.—Սպանիական գրօշով ծոգէն Աւանպարօ չոգենաւը որ արմիք բեռցած Պոլիսէն կ'անցնէր, Գումգաբուի բացերը խրեցաւ։ Անմիջապէս նաւաձիգներ ղրկուեցան, որոնք երկար աշխատութիւններէ ետք յաջողեցան ազատել չոգենաւը խրած տեղէն։

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՄԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ.— Նախընթաց գիշեր, Բերա, Ծաղիկ փողոց, Թօխօ անուն անձը լաւ մը գինովնալէ ետք, քէյֆը բերելու համար յանկարծ սկսաւ հրաձէն պարպել։ Պայթուցիներու ձայնէն ոստիկանութիւնը փութաց և յաջողեցաւ ձերբակալել այս ինքզինքէն ելած մարդուն։ Այս Թօխոն հաչտաւոր չարաչարած մը և դրամարկղի գող մըն էր որ չատնց է կը մնատուէր, և դեռ անցեալ տարի ապտնած էր Անարէա անուն աստարիացի մը, Բերա, Թարլա Պաշի տան մը բակին մէջ։

ՍԻՐՈՅՑԻՆ ՀԱԿԱՌԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Իզմիրէն կը գրեն թէ երկու հին բարեկամներ Բիէր Թարափքաքի և Անթոան Վիթալի երկար ժամանակ ի վեր իրարմէ պաչած և թշնամացած էին սիրայէն խնդրի մը համար։ Ասանք իրարու կը հանդիպին Բունարբաշի մէջ և լեզուական պայքար մը եւաք կը սկսի ձեւրի պայքարը, երբ Թարափքաքի դաչոյնի հարուածով մը կը սպանէ իր սիրայէն հակառակորդը։

ԿԱՏՂԱՆ ԱՆԱՍՄԻՆՆԵՐ.— Իզմիրի չրջակայքը, Պազարքլի մէջ կատղած չուն մը կը խածնէ Քանիէաս անուն մէկը որ ինքզինքը չղարմաներ կարեւորութիւն չտալով։ Բայց անցածները կը սկսի կատաղութեան նշաններ արտայայտել և տառապագին մահով մը կը մեռնի։ Ուրիշ երկու հոգի ալ, որոնք խածուած են կատղած կատուէ մը, Իզմիրէն ճամբայ ելած են Պոլիս գալով դարմանուելու համար։

ԱՐԿԱԾՆԵՐ.— Սկիւտարի մէջ առջի օրը, արկած մը պատահեցաւ։ Դաչնակի նորոդիչ Զէնոբ, Նուհ Գալաէն կառք նստած ատեն, ձին խրտչելով սկսաւ արշաւել։ Զէնոբ վար ինկաւ և թեւերէն ու սրունքէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

— Պէշիկթաշի մէջ հրեայ տղայ մը թմբենի վրայ եկած և ծաղիկ հաւաքած պատուն, ճիւղը կոտրելով վար ինկաւ։ Տղան թեւէն, ոտքէն, բերանէն ու կզակէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։

— Պոլիս, Սարբկիզ թաղը Իմիրէ անուն ութը տարեկան աղջիկ մը տանը չրջեղջը խնայելով խեղդուեցաւ։

—Իզմիրէ կը գրեն թէ Այտընի կառավարութիւնը իր ճամբուն վրայ կառքի մը հանդիպելով զայն չարդ ու փշուր ըրած է։ Կառքին մէջի երեք հոգիին երկուքը վիրաւորուած են։

ԽԱԲԵԵԱՑ ՄԸ.— Իզմիրի մէջ ձերբակալուեցաւ մարդ մը որ ինքզինքին բարեսիրական հասատութեան մը ներկայացուցչի գործը տալով նպաստները կը գրպանէր։ Բաւական կլորիկ գումար մը գանձած էր արդէն հանգանակութեան կեղծ ցանկի մը վրայէն, երբ օձիքը ձեռք տուաւ։ Այս մարդուն անունն է Ասպուլքասէր, Եանեսայի, որ դատարանէն յանձնուեցաւ։

ՎԱՐԺԱՊԵՏԻ ՄԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Անցածները Լիվրբուլլէն Ազէքսանդրիա ժամանած Սարտինիա չոգենաւին հանապտը պատմեց թէ նաւահանգիստին 10—20 մղոն բացերը, առաջին կարգի ուղեւորներէն Էլի Լանկլուա անուն Ֆրանսացի մը ռէվոլվէրով ինքզինքը զարկաւ աչ ականջին եաւէն և խլոյն մեռաւ։ Անձնասպանին վրայէն գտնուած են ֆրանսական հիւպատոսին ուղղուած նամակ մը, իր կենդանագիրը և 1300 ֆր.ի չափ գումար մը։ Ֆրանսական փոխհիւպատոսը և հիւանդանոցին բժիշկը խլոյն չոգենաւ երթալով, քննութիւն կատարած և անձնասպանին մարմինը հիւանդանոց փոխադրել տուած են։ Էլի Լանկլուա ուսուցիչ էր։ Հիւպատոսին ուղղած նամակին մէջ ըսած է թէ տարապայման կարօտութեան հետեւանքով վերջ կուտայ իր կեանքին։ Դիւրաղդ վարժարանը Ֆրանսա դրաւնուլ իր մօրն ալ նամակ մը ղրկեր է։

ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԻ ՄԷՋ ՕՁ.— Անցածները քանի մը հոգի Այտընի կայարանէն չոգեկառքով երբ Իզմիր կ'երթային ճամբան սուր սուլիւն մը կը լսեն վակոնին մէջէն։ Զարս կողմ կը նային այս անսովոր ձայնին պատճառը հանելու համար, և յանկարծ կը տեսնեն մէկուկէս մէթր երկայն խիստ թունաւոր օձ մը որ իրենց կը սպառնար։ Անկարելի է երեւակայել ճամբորդներուն սարսափը։ Ո՛ւր փախչելին չէին գիտեր օձին ձեռքէն։ Այսպէս չոգեկառքը կը հասնի Քարա—Բունարի կայարանը, ուր հաղթ ինքզինքին դուրս կը նետեն ճամբորդները և մարդիկ փութալով կ'սպաննեն կենդանին։

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ՆՇԱՆԱԳՐՈՒԹԵՐՆ

Մամուրէթ-իլ-Ազիզ՝ Արփիարեան Մարտիրոս էֆ.ի բնակարանին մէջ տեղի ունեցած է նշանախօսութիւնը Լեւոն էֆ. Պարսամեանի ընդ Օր. Էլիզէ Արփիարեանի ի նեղայութեան երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու։ Լեւոն էֆ. Ակնայ վարժարանէն չրջանաւարտ եղած պարկեշտ ու զարգացեալ երիտասարդ մըն է, իսկ Օրդ. Էլիզէ՝ Սանդխտեան վարժարանէն չրջանաւարտ եղած բարեկիրթ ու զարգացեալ օրիորդ մըն է։

ՄՈՒՍԱՎԵՐ ԹԷՐԱԳԳԸ

ԹՈՒՐՔ ՇԱԲԱԹԹԵՐԹ

Կը հրատարակուի ամէն հինգշաբթի Գրական, Գիտական, Առողջապահական և Տնտեսագիտական բովանդակութիւնով։ Իւրաքանչիւր թիւ զարդարուած է երկու երեք կոտ ածիլութիւն ունեցող խիստ յաջող պատկերներով։ Հրապարակին վրայ գտնուած է՛ն ժան ու է՛ն չատ սպառող թուրքերէն չարաթաթերթն է որ մեծագիր էջերով և գեղեցիկ կողքով մը կը ծախուի միմայն 10 փարայի։ Տարեկան բաժնեգինն է թղթատարի ծախքով, 12½ ղրշ։ Աբոնեմանն 4 ֆրանք։ Հասցէ՝ Կ. Պոլիս Պալը Ալի Ճասէսի թիւ 44 ԱՍՐԻ Գրատուն (Գ. Պ. Դայսէրեան)։ 10—3

ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

ԲԱՐԻԶ, 14 յուլիս.— Բեթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ զար. Ռէտիկէր պատերազմական նախարար անուանուած է։

— Ուաշինկթընէ կը հեռագրեն թէ Բաղդէյի նախագահը յայտարարած է որ, հաշտութեան մասին եղած բանակցութիւնը ո՛չ մէկ խոչընդոտի ենթարկուած ըլլալով, կը յուսայ թէ զինադադար մը պիտի կնքուի յատաջիկայն Մանչուրիոյ մէջ, Օեամայի և Լիսէվիչի միջև։

— Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ Ռուսիա և Ճաբան համաձայնած են որ հաշտութեան պատուիրակներու խորհրդակցութիւնները դադրի մնան։ Քոմիսէրները իրենք պիտի ընեն առաջին հրատարակութիւնը որ պիտի պարունակէ պարզապէս վերջնական համաձայնութեան կէտերը։

— Բեթերսպուրկէ կը ծանուցուի թէ Ռուս զօրավարները որոնք ցարդ չէին ընդդիմացած Ճաբոնցի զօրավար Հաշիկաթայի յառաջխաղաց չարժումին հրաման ստացան սկսելու կռիւ մը որ մօտաւորապէս է։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀԲԱՊԱՐԱԿ

Բամբակին գինը բարձրացաւ։ Երէկուան հեռագիրը 5.45 էր։ Տակաւին բարձրանալու յոյս կայ։ Բայց մեր հրապարակին վրայ գործերը տակաւին չբացուեցան։ Առնտուրի ամէն կողմերէն յաջող բերքերու լուրեր կուգան եւ ամէն ոք կը յուսայ որ առատ. լաւ գործեր պիտի ըլլան։ Ամառուան ապրանքներէն մաս մը տակաւին կարելի չեղաւ ապառել։ Զմիրուան ապրանքներէն բաղէն և վերը սկսան հանիլ։ Վաճառականները կը ջանան ծախել առանց գին բանելու, հակառակ բամբակին բարձրացման։ Ձերմակ ապրանքի տես

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԸ

ՉՈՐ ՊՏՈՒՂԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

ԸՆԿՈՅԶ, ԿԱՂԻՆ, ՆՈՒՇ

ԵՒ

ԱՆՈՆՑ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ, ԱՌԵՒՏՐ, ՀՐԱՊԱՐԱԿԻՆ ՎՐԱՅ

Պատուղները ընդհանրապէս երկու կարգի կը բաժնուին.—

1.— Մաստ պտուղներ, որոնց մէջ են Ա.— Կուտ ունեցողները, ինչպէս խնձոր, տանձ, նարինջ, Բ.— Կորիզ ունեցողները, ինչպէս սալոր, կեռաս, դեղձ, ծիրան և Գ.— Հատապտուղները, ինչպէս խաղող, հաղարջ, ելակ։

2.— Չոր պտուղներ, ինչպէս նուշ, ընկոյզ, կաղին, չագանակ են։

Այս դասակարգութիւնը առեւտրական տեսակէտով ազէկ է, բայց մեծ անպատեհութիւն ունի մանդական տեսակէտով, որովհետեւ պտուղները ընդհանուր ընթացքի դերին և բազդատութեան վրայ գոհացուցիչ գաղափար մը չի տար։ Ասոր համար նախապատիւ համարուած է Պուշարտայի դասակարգութիւնը, որ ահաւասիկ.—

1.— Մաստ և չաքարոտ պտուղներ, որոնց մէջ են

Ա.— Ալիւրոտ պտուղները, ինչպէս չագանակ, ոգամախուզ, եղջիւր (fեչի պուլցնուզու), խոզուղին են։

Բ.— Հաղուային պտուղներ, ինչպէս սեխ, ձմերուկ, արմաւ, հնդկատանձ, թութ, ակրեվիլ, ղղեար (մուսմուլա), սին (իւվիզ) են։

Գ.— Շաքարոտ թթուաշ պտուղներ, ինչ. խնձոր, տանձ, սալոր, կեռաս, ելակ, նուռ, թութ, նարինջ, լիմոն են։

2.— Իւղաւոր պտուղներ, ինչպէս ընկոյզ, կաղին, նուշ, կոնձեղ (ապիլիեզիզ) են։

Բնականաբար չենք կրնար մանրամասնօրէն ուսումնասիրել այս զանազան պտուղները, որոնց թուումը շատ երկար կ'ըլլայ։ Դառնալով ուրեմն առեւտրական դասակարգութեան, առայժմ խօսինք միայն չոր պտուղներէն ընկոյզին, կաղինին և նուշին վրայ, որոնք առեւտրական և ճարտարարուեստական մեծամեծ գործառնութիւններու առարկայ կ'ելլան։

Ընկոյզենին խոշոր, գեղեցիկ ծառ մըն է որ մեծայուն խոնաւութիւն չի սիրեր։ Զատիլայր տեղուանքը և հովանաւոր հովիտները. մեծապէս կը նպաստեն անոր աճումին։ Ընկոյզները արտաքին կերպով ծածկուած են աւելի կամ նուազ կակուղ և մեղ կեղեւով մը։ Միջուկը հաստատուն է և չորս մասի բաժնուած է կաղնման միջնամաշիով մը որ «ընկուզամիջի առուգատ» կը կոչուի։

Ընկոյզը կը քաղուի երբ առաջին կեղեւը սեւնայ և սկսի ճաթռտիլ։ Գաւազանով մը կը զարնուի կը թափին, դալար կեղեւը կը հանուի և կը չորցնուի արեւուն կամ չոմարանոցներու մէջ ուր օդը չրջան կ'ընէ աղատօրէն։ Կակուղ կեղեւ ունեցող ընկոյզներէն է որ իւղ կը հանուի, իսկ կարծր կեղեւ ունեցողները կը ծախսուին իբրեւ սեղանի պտուղ։

Առեւտրական հրապարակին վրայ գտնուած ընկոյզներուն տեսակները.—

Ա. տեսակ.— Միջուկը խոշոր, կեղեւին տրամագիծը 5—6 մնդմ.։ Այս տեսակը կը գործածուի մանաւանդ կեղեւին համար, որով խաղալիկներու վերստեղծ առարկաներ կը շինուին։

Բ. տեսակ.— Պտուղին երկայնութիւնն է 35—40 և լայնութիւնը՝ 28—30 հդր.մէթր։

Գ. տեսակ.— Կարծր կեղեւ, անկիւնաւոր։ Սորոտը կլոր և վերի ծայրը ըրդաձեւ։ Միջուկը պզտիկ, բայց շատ իւղոտ։

Դ. տեսակ մըն ալ կայ, որ ուշ կը հասունցայ և կ'սպառի մանաւանդ իբրեւ դալար ընկոյզ։ Այս ընկոյզէն քիչ իւղ կ'ելնէ և տեսակն ալ սորին է։

Ընկոյզը երկու կերպով կ'սպառի, մէյ մը դալար վիճակի մէջ երբ տակաւին միջուկը բոլորովին հասունցած չէ և կանաչ կեղեւով մը ծածկուած է և մէյ մըն ալ ձմեռը, չոր վիճակի մէջ։ Չոր ընկոյզները կը ծախսուին պարկերու կամ տակառներու մէջ։ Դամասկոսի մէջ տարեկան արտադրութիւնն է 1,600,000 քիլօ և 100 քիլօն կ'արժէ իբր մէկ օսմ. ոսկի։ Այս արտադրութեան մէկ երրորդը Պէյրութ և Լիբանան կը դրկուի։

*** Կաղինը կը մշակուի Ասիոյ, Եւրոպայի և Ամերիկայի մէջ և մեծ մասամբ կը սպառի թէ՛ իբր պտուղ ճաշակուելու և թէ իւղ հանուելու համար։

Քանի մը տեսակ կաղիններ կան։ Ոմանք հատկութեամբ են, ոմանք անկիւնաւոր։ Կեղեւը կարմրորակ գոյն մը ունի և միջուկին պատեանը նեարդերով պատած մաշկ մըն է, թուխ կարմիր գոյնով։

Կաղին ներածող գլխաւոր երկիրներն են Սպանիա, Իտալիա, Անգլիա և Ամերիկա։ Առեւտրական հրապարակին վրայ ամենէն աւելի բռնուած տեսակն է փոքր, կլոր և փայլուն կաղինը, որուն գաղաթին վրայ կարճ ու ճերմրորակ ազուամազ մը կայ և միջուկը մոխրագոյն մաշկ մը ունի։ Նշանաւոր են նաև Սիկիլիոյ, Նաբոլիի և Տրապզոնի կաղինները։

*** Նուշը վարդաձեւեան ընտանիքին պատկանող և 10-15 մէտր բարձրութիւն ունեցող ծառի մը պտուղն է որ կը գտնուի վերին Ասիոյ և Սուրիոյ մէջ, բայց կը մշակուի նաև հարաւային Եւրոպայի մէջ։ Գլխաւոր տեսակներն են փոքր և խոշոր միջուկ և երրորդ՝ կակուղ կեղեւ ունեցող նուշները։

Նուշը մեղ և երկայնաձեւ պտուղ մըն է, որուն մակերեւոյթին վրայ անկանոն հեռքեր կան։ Նուշին հունձքը ամրան վերջերը տեղի կ'ունենայ։ Երկու պատնիշները կը բացուին և միջուկը բնականօրէն կ'ելնայ։ Ոմանք ալ ծառի վրայ կը մնան և այն ատեն պէտք է քաղել զանոնք ձեռքով կամ փայտի հարուածներով։ Քաղուած նուշերը կը չորցուին և երբ կանաչ կեղեւները բացուին, այն ատեն զատումի գործողութիւնը կը սկսի։ Ազէկ չորցած նուշերը պարկերու մէջ կը դրուին եւ խոնաւութենէ զերծ վիճակի մէջ կ'արտածուին։

Երկու տեսակ նուշ կայ, անուշ եւ դառնահամ։ Առեւտրական հրապարակին վրայ նուշերը կը ծախսուին կեղեւով կամ առանց կեղեւի։ Այս երկու տեսակներուն իւրաքանչիւրն ալ քանի մը պէսպիսութիւններ ունի։ Ոմանք կան որ տափակ, նուրբ, դիւրաբեկ, գեղնորակ կեղեւ մը ունին և շատ անգամ ծածկուած են փոշիով մը որ մատներու ճնշման տակ կը բորբոսի։ Ոմանք ալ խոշոր դիմացկուն կեղեւ ունին մէկ ծայրը սուր, որդակերպ գիծերով ակօսուած։ Կան որ կորնթարդ ձեւ մը ունին և փոքր են, և իրենց կեղեւը արծգոյն դեղին գոյնով է։ Ուրիշ տեսակ մըն ալ կայ որ միմիայն Բրօվանսի մէջ կը մշակուի։ Միջուկը շատ իւղոտ է և խիստ նուրբ մաշկ մը ունի։ Մակակայի նուշն ալ նշանաւոր է։ Փոքրիկ տեսակները կլոր և խարշոմաւոր են, իսկ մեծերը լայն ու տափարակ, և կարմրորակ փոշիով մը ծածկուած։ Համը շատ անուշ է և կաղինի համին կը նմանի։

Նուշերը կը գործածուին շաքարահատերու և ուրիշ անուշեղէններու համար։ Նաև իւղ կը շինուի։ Իսկ դառնահամ նուշերով իսկութիւններ կը պատրաստուին։

Պիստակի, չամիչի, Իզմիրի չոր թուզին, Դամասկոսի ծիրանին (քայսը) եւ ուրիշ պտուղներու վրայ՝ յաջորդ անգամ։

ՌՈՏՈՍԹՈՅԻ

Մեր բաժանորդներուն

Ռոտոսթոյի մեր գործակալներն են Տեարք Կարապետ Թաթոսեան և Պօղոս Մալաքեան, որոնց կրնան դիմել Մանզումէի բաժանորդ դրուիլ փափաքողները։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՕՐԷՆՍԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՍՆԱՆԿ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԻՆ ՊԱՐՏՔԵՐՈՒՆ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆԸ

Սնանկ վաճառականները իրենց հաշուեկշռին մէջ առնելիքներուն անունները և առնելիքներուն քանակը կը յիշատակեն։ Իրաւ է թէ այս յայտարարութիւնը փաստ մըն է առնելիքին գոյութեանը, բայց մնանկներուն խօսքը յարգի չըլլալուն համար պարտքերուն գոյութիւնը քննութեան կը կարօտի։ Կինայ ըլլայ որ մնանկը, առիթէն օգտուելու համար, ոմանց պարտք չունենալով հանդերձ պարտական ցոյց տայ ինքզինքը, կամ պարտքին մէկ մասը վճարած ըլլալուն հակառակ այդ պարտքը ամբողջութեամբ նշանակէ են։ Ասոր համար սէնտիքները կը քննեն պարտքին քանակութիւնը և մանաւոր տարի մը մէջ կ'արձանագրեն։

Օրէնք է որ առնելիքատէրները իրենց պահանջքը հաստատող տոմարն ու մուրհակները դատարանին յանձնեն։ Սակայն երբ առնելիքատէրներէն մէկը իր պահանջքին փոխարէն գրաւ մը առած ըլլայ, կ'ենթադրուի որ անոր պահանջքը մասամբ տեղական մէջ արձանագրելու պէտք չկայ։ Բայց այնպէս չէ։ Եթէ գրաւին արժէքը պարտքին քանակութենէն աւելի ըլլայ, այդ յաւելեալ գումարը մասամբ կը պատկանի, իսկ եթէ պակաս ըլլայ, առնելիքատէրը միւսներուն հետ մասամբ կը դիմէ իր պահանջքին համար։ Այս պատճառաւ պարտքին և գրաւին արժէքը մասամբ տեսարանին մէջ կ'արձանագրուի։

Եթէ առնելիքատէրները սէնտիքներուն անուանումէն մինչեւ 15 օր դատարանին չյանձնեն իրենց մուրհակները, լրագրայ մը հրատարակուելու մինչեւ 21 օր անձամբ կամ փոխանորդի միջոցաւ ուղղակի սէնտիքներուն կամ դատարանին յանձնել այդ մուրհակները։ Եթէ առնելիքատէրը մուրհակ չունի ձեռքը, պարտաւոր է գրաւոր կերպով հաղորդել իր առնելիքին քանակութիւնը և առնելիքը ունենալը ի՞նչ կերպով հաստատուն եղանակները։ Սէնտիքները իրաւունք ունին ամէն առնելիքատէրի պահանջքին գոյութիւնը հաստատելու համար քննութիւն կատարել և առնելիքատէրները կամ անոնց փոխանորդները, նաեւ մնանկը պարտաւոր են այս մասին պէտք եղած բացատրութիւնները և ապացոյցները տալ։ Քննութենէն վերջ, եթէ պարտքին օրինաւորութիւնը հաստատուի, սէնտիքները տոմարին մէջ կ'արձանագրեն զայն և յարակից մուրհակներուն վրայ «ապէսի դրուշ մնանկի վաճառականին տոմարին մէջ արձանագրուած է» պարբերութիւնը և թուականը կը գրեն։

Քննութիւնը աւարտելէն ետքը, մեծ քմահաճութիւն կողմէ տեղեկագիր մը կը պատրաստուի։ Մնանկը ամէն պարագայի մէջ իրաւունք ունի դիտողութիւն ընել պարտուց քննութեան մասին։ Ամէն առնելիքատէր, իր իրաւունքը ապահովելու համար, քննութեանց պահուն կրնայ ներկայ գտնուիլ և դիտողութիւն ընել։ Սակայն այս դիտողութիւնը կարենալ ընելու համար պայման մը անհրաժեշտ է, այսինքն դիտողութիւն ընողին առնելիքը հաստատուած և կամ թէ մնանկ վաճառականին հաշուեկշռին մէջ արձանագրուած ըլլալու է։ Դիտողութիւն ընելու իրաւունքէն զուրկ է այն վաճառականը որուն առնելիքը հաստատուած կամ մնանկին հաշուեկշռին մէջ արձանագրուած չէ։ Միայն թէ այս իրաւունքը ստանալու համար իր առնելիքին քննութեան ժամ առաջ կատարուիլը կրնայ խնդրել։

Եթէ մնանկ վաճառականին պարտքերուն քննութեանը միջոցին վէճ մը ծագի, այն ատեն թէ՛ մնանկը, թէ առնելիքատէրները և թէ սէնտիքները կրնան դատարանին դիմել։

ՆՇԱՆ ՋԵՕՄԼԷՐՃԵԱՆ
Փաստաբան

ՃԱՐՏԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ

ՅԱԽՃԱՊԱԿԻԷ ԱԿՌԱՆԵՐ

ԵՒ

ԱՆՈՆՑ ՏԱՐԵԿԱՆ ՍՊԱՌՈՒՄԸ՝

ԻԲ՝ 40 ՄԻԼԻՈՆ ՀԱՏ

Ակռաները կարծր մարմիններ են, ոսկրային երեւոյթով, որոնք մարդուն և անասնոյ մեծ մասին բերնի եղերքները կը զարդարեն և կը ծառայեն կտրել կամ մանրել մնծնդները։ Եթէ ո՛ւր է պատճառով այս ակռաները մատամբ կամ ամբողջութեամբ թափին, մարսողութիւնը կը դժուարանայ և առողջութիւնը կը խանգարուի։ Բայց ճարտարարուեստը բարիւրատարար օգնութեան կը հասնի ընութեան եւ կրընայ դարմանել անոր պակասը, արհեստական ակռաներու շնորհիւ։ Այսօր արհեստական մեծաքանակ և անթերի ակռաներ կը շինուին գործարաններու մէջ և առանձնայոյժերը դանազան գործիներու վրայ դնելով կը հաստատեն առանձնաղուրկ բերաններու մէջ։ Այսու հանդերձ, իբրեւ արհեստական ակռայ, ո՛չ միայն գործարաններու մէջ շինուածները, այլ նաև կենդանիներէն և նոյն իսկ մարդէն առնուած ակռաները կը գործածուին։

Մարդկային ակռաները, որոնք երբեմն չատ կը գործածուէին, երբ արհեստական ակռաները այսօրուան կատարելութիւնը չունէին և երբ կարելի էր դիւրաւ ձեռք բերել զանոնք, այսօր գրեթէ բոլորովին անհետացած են։ Ոսկիի և քառասուն վրայ դրուելով, շատ վաղուչ և բնական երեւոյթ մը կ'առնէին։ Ասոր համար է որ Եւրոպայի մէջ առանձնայոյժերէ ոմանք տակաւին կը գործածեն մարդկային ակռաները, որոնք սուղ են սակայն և առեւտրական հրապարակի վրայ դժուար է գտնել։ Անոնց քիչ ըլլալուն պատճառը սա է որ Եւրոպայն հիւանդանոցներուն մէջ խիստ հսկողութիւն կ'ըլլայ որպէս զի մեռնող հիւանդներուն ակռաները չը գողցուին։ Այսօր միայն Իտալիայէ կը բերուին մարդկային ակռաները։

Քաւչուի հնարուելէն առաջ կը գործածուէին փիղին ժանիքները կամ գետաձիին ակռաները, որոնք սակայն անպատեհութիւն մը ունէին, այսինքն շուտով կը դեղնէին և կը կակղնային։ Քաւչուի գործածութենէն առաջ, մանաւորապէս գետաձիի ակռաներուն վրայ ընդարձակ առուտուր կ'ըլլար, որ այսօր գոյութիւն չունի։

Ցաւճապակիէ ակռաները այնպիսի կատարելութեան մը հասան որ գրեթէ բոլոր արհեստական ակռաներուն տեղը բռնեցին, ամէն մասամբ գերազանց ըլլալով անոնցմէ։ Այս ակռաները բնականին ճիշտ ձեւն ու գոյնը ունին, աւելի դիմացկուն են և ոսկիի կամ քաւչուի կը պատշաճին։

Ցաւճապակիէ ակռաներուն ամենամեծ քանակութիւնը կուգայ Ամերիկայէն։ Անգլիա ալ մեծաքանակ կը շինէ։ Իսկ Ֆրանսա ամէնէն վերջը կուգայ, թէեւ երբեմն առաջինն էր այս ճարտարուեստին մէջ։ Որակի տեսակէտով, անգլ. արհեստական ակռաները աւելի դիմացկուն են քան ամերիկեանները, թէեւ անոնցմէ նուազ գունաւոր, նուազ բնական և նուազ ձեւաւոր։

Դժուար է ըսել թէ արհեստական ակռաներու տարեկան սպառումը ո՛րչափի կը հասնի, բայց 40 միլիոնէն պակաս չէ։ Միայն Ֆրանսայի մէջ տարին 2 միլիոն արհեստական ակռայ կը սպառի։

ԳՈՐԳԱԳՈՐԾՈՒԹԻՒՆԸ ՍՎԱԶԻ ՄԷՋ

ՇԱՀԵԿԱՆ ՎԻՃԱՐԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Թերթիդ 1205 թիւին Առեւտրական կեանքի մէջ հրատարակուած «Գորգի հրապարակը» վերնագրով յօդուածը հաճոյքով կարդացի։ Ի մէջ այլոց Սեբաստիոյ գորգաշինութեան մասին հետեւեալը ասաց.— «Սեբաստիա պարսկական ընտիր գորգերուն նմանութիւնն արտադրելու մեծ ընդունակութիւն ունի, և չատ ընտիր գորգեր կ'արտադրէ, բայց խիստ քիչ քանակութեամբ, և հետեւապէս ընդարձակ գործունէութեան ասպարէզ չէ»։

Տեղացի արհեստաւորաց համար անշուշտ նկատողութեան առնելիք կէտ մըն է սա խօսքը թէ «Ընդարձակ գործունէութեան ասպարէզ չէ», մինչդեռ ընդհակառակը այս ճիւղին վրայ ահագին գործեր կարելի է ընել Սվազի մէջ բազդատմամբ ուրիշ գործերու։

Կանուխէն գորգագործութիւնը չատ խեղճուկ վիճակ մը ունէր հոս։ Երբեմն աղքատ ընտանիքներ իրենց տուներուն մէջ մէյմէկ տեսկեան բացած գործելով կը ծախէին։ Դարձեալ գեղեան Մկրտիչ էֆֆն էր որ առաջին անգամ ըլլալով վաճառականութեան ձեւ մը տուաւ այս ճիւղին, իր ընդարձակ ընակարանին մէջ տեսկեահներու տուաւ թիմը չարելով։ Յետոյ ասկէ հինգ տարի առաջ երեք հոգւոյ առեւտրական ընկերակցութեամբ մանաւոր գործարան մը հաստատուեցաւ, որուն մէջ կ'աշխատէին 80—100 գործաւորուհիներ։ Այս գործարանը հին դրութեամբ ապրանք կը պատրաստէր։ Ինչ որ է, այս ալ տեղւոյն գորգաշինութեան գործին փայլ մը տուած եղաւ։ Ասկէ երեք տարի առաջ էր որ Մ. Ա.պ'ր Ալիօթիին կողմանէ Մ. Մարգար Էքիլլէրը գալով, քաղաքին մէջ և մօտակայ գիւղ մը եօթը տեղ գործարաններ հաստատեց որոնց մէջ կ'աշխատէին 700ի չափ գործաւորուհիներ և բազմաթիւ գործաւորներ։ Ահա այս պատճառաւ քաղաքիս մէջ գործ չենողները չացան և գործը ընդհանրացաւ։ 6—7 ամիսէ ի վեր կեսարիայէն եկած վաճառական մը 300ի չափ տեսքեան բացած ըլլալով, մեծաքանակ գործեր չինեց կուտայ։ Կան նաև 5էն 30 տեսքեան բանեցնող բաւական գործարանատէրեր. վերջապէս այժմ Սվազի մէջ (գաւառները և գիւղերը չհաշուելով (500է աւելի տեսքեահներ կը բանին և տակաւին չատ մեծ ապարէզ կայ։

Կեսարիա գորգագործ կարեւոր կենդրան մը եղած է սուզի իր վաճառականաց գործունէութեան շնորհիւ, որոնք օտար երկիրներու հետ յարաբերութեան մտնելով իրենց քաղաքը առեւտրապէս զարգացուցած են։ Սվազ կեսարիայէն չատ աւելի բազմամարդ է և բազմաթիւ գաւառներ ու գիւղեր ունի որոնք ընդհանուր կերպով գորգագործ են և հետեւաբար զարգանալու աւելի ընդունակութիւն ունին։ Գորգաշինութիւնը անանկ բան մըն է որ գործողը նիւթապէս օգտուելով հանդերձ իր շնորհիւ չատ մը մարդիկ ալ կ'ապրին։ Մ. Ալիօթիին հոս գորգագործութեան տարածման միակ պատճառն եղաւ և ոչ թէ միայն ինք չահեցաւ, այլ իրեն հետ բազմաթիւ մարդիկ գործի և արհեստի տէր եղան և ապրեցան։

ԶԱԲԵԼԻԱ ԹԱՇՃԵԱՆ

Սվազ

ՊԱՏԱՍԱԽԱՆ

Մեզի ծանօթ անձնաւորութիւն մը, որուն ատորագրութիւնը մեր քովն է, հետեւեալ պատասխանը տուած է Թաշճեան էֆֆէնտիի վերոյիշեալ դրութեան։

Գորգի հրապարակին տեսակէտով, Սեբաստիա ընդարձակ գործունէութեան ասպարէզ է թէ ոչ. այս էական կէտը չի պարզեր Տիար Զաքարիա Թաշճեան, այլ միայն կը հաստատէ թէ այժմ 500 տեսքեահ կան եղեր։

Մ. Ալիօթի,— Իզմիրի Սպարթալեան գորգի մեծ վաճառատան վարիչը, ինչպէս նաեւ նոյն վաճառատան տիրոջ փեսան Սեբաստիոյ մէջ գորգի գործատեղծներ բանալ տուած է, պարսկական քանի մը տեսակ ընտիր գորգերու նմանութիւնը արտադրելու համար, քանի որ Սեբաստիոյ մէջ ընտիր գորգագործներ չեն պակսիր, քիչ մըն ալ իր մրցակիցներուն աչքէն հեռու պահելու համար իր այս տեսակ մը չահագործութիւնը։ Բայց եկուր տես որ այն քանի մը մեծ տուները, որոնց կը հայթայթուէին այդ գորգերը, վերջապէս կը գուշակեն իրողութիւնը և խնդրանքը բնականաբար կը պակսի։

Հիմա ճշդիւ չենք գիտեր թէ այդ երեք հարիւրի չափ գործաւորները ինչ կը բանին հիմա, չլլլա՞յ որ վարպետ կեսարացիին հաշուին բանին մեսագաքէ սորին գորգերու պատրաստութեան համար, որոնք այս օրերս սկսան ողողել հրապարակը։

Ամէն պարագայի մէջ կը փափաքինք որ Սեբաստիա անագարտ պահէ վարպետ գորգագործի իր համբաւը և իր արտադրած ու արտադրելիք գորգերը պահեն իրենց ընիկ դրոշմը (fաck), ինչպէս պարսկական մէն մի գորգագործ նահանգ կամ քաղաք կը պահէ իր դրոշմը։

Տեղական գորգերու արդի կացութեան նայելով, ինչպէս ակէզ առաջ ալ բռած էինք, կը յուսանք որ Սեբաստիա այն տանն պիտի կարենայ կարելոր տեղ մը բռնել իր 700 գործատեղներով, եթէ անանք առարկայ դառնան մանաւանդ անընդհատ խնդրանքի մը, եւրոպական ըլլայ թէ ամերիկեան։

ԳՈՐԳԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Մաքսային մթերատոյներուն մէջ պարսկական ապրանքներու տեսակներուն պակասութիւնը գնորդներուն զլուխութիւնը չլատած է։ Միւլհագաթի մեծ մթերատոյներուն մէջ զրեթէ չնորհքով ապրանք չէ մնացած, ամենքն ալ ծախսուած լմնցած են։ Կ'ըսուի թէ մինչեւ մէկ ամիս նոր ապրանք ալ չապասուիր, գլխաւորաբար սա պատճառաւ որ ճաման գտնուած ապրանքները ուշ պիտի հասնին, զի Ջորեպանները իրենց գրաստները արածելով յուսաջ կ'վարեն ամառները սովորաբար։

Եթէ չարիքս պարսկական ապրանքներու վրայ նշանակելի կարեւոր գործ մը չեղաւ, Կովկասի տեսակներու վրայ բաւական գործառնութիւններ եղան։ Գլխաւորաբար ծախսեցաւ 3500—4000 կտորի չափ Շիրվան 28—32—35 ֆր., ըստ տեսակին։ Նոյնպէս չարիքս ծախսեցաւ կարեւոր քարթի մը Մուսուլ, որ պարսկական ընտիր կտորներ կը պարունակէր, հաշ 108 ֆր.ի։

Կեսարիոյ բուրդ և մետաքս սէնճատներուն վրայ ևս ընթացիկ գործեր եղան և կ'ըլլան։ Յառաջիկայ մէկ երկու ամիսները գործերը կը գադրին սովորաբար, կարծես անանք ալ մեր մարմիններուն պէս կազդուրելու պէտք ունենալով այս ջրատիպ տարուն մէջտեղ, որպէս հանգիստ անրբաժեշտ կը կացուցանեն։

ՍԻՄՈՆ ՋԵՕՄԼԷՐՃԵԱՆ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Յունիս 21 երեքշաբթի)

ՑՈՐԵՆ

Ներմակ Առաջին օրան	40½-41	փարա
» երկրորդ »	39—39½	»
Մաքրիլ »	36-37	»
Զաւմարլը »	33-34	»
Սէրթ առաջին, օրան	38½	ֆր.
» միջին տեսակ	37-37½	»

Այսօր ժամանեց 20 վագոն ցորեն Ա. Նոսոլ։

ԱԼԻՒՐ

Տեղական քերմա Ա. պարկը	75	ղր.
» » Բ. »	73	»

ԹՆՓ

Օրան 19 փարա։

ԳԱՐԻ

Քէսասէնէմ 13 -13¼ ղրշ. գրիւք
Մէրսին 12½-12¾ ղրշ. գրիւք։

ՄԷՃԷԼԼԷ

ԿԱՄ

ՕՍՄ. ՔԱՂԱՔԱՑԻՆ ՕՐԻՆԱՒԻՐ

Թարգմանեց

Ա. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԹՈՓԶԱՅԵԱՆ

Գեղչեալ գին 30 ղրուշ

Հայերէն թարգմանութիւնը, բնագրին արտասանութեան հետ դէմ առ դէմ տպուած, 30 ղրշ.ի կը ծախսուի Յ. Մ. Սեթեան կալանուն-թղթավաճառանոցը, Զաքմաքճիլար, Զիմպիլլիի խանի դրան կից։ Գաւառական յանձնարարութիւնք փութով կը կատարուին։ Թղթատարի ծախքն է 6 ղրշ.։

Ասոր վրայ, ետ դարձաւ և իր երկու ընկերներուն քով գնաց։ Գան մը խօսեցան և հակակայ որ Տոքդորը իմ ըսածս հաղորդեց անոնց, թէեւ անոնցմէ ո՛չ մէկը մտածողութեան կամ նոյն իսկ զարմանքի ամենափոքր նշան մը ցոյց չտուաւ։ Նաւապետը իսկոյն հրաման մը տուաւ Անտէրսընի որ սրինգով կամրջակին վրայ հրաւիրեց բոլոր նաւաղները։

—Տղաքս, ըսաւ նաւապետը, ցամաքը, որուն տեսքը ծանուցուեցաւ մեզ, մեր ճարտարութեան նպատակն է։ Մր. Դրիլլոնի, ինչպէս գիտէք, չատ առատաձեռն անձ մըն է։ Հարցուց ինձի որ ճամբորդութեան միջոցին ձենէ գոհ էի թէ ոչ, և որովհետեւ նաւաղներէս դժգոհ մնալու պատճառ մը չունէի, գովեցի զանոնք։ Որոշուեցաւ որ ինք, Տոքդորն ու ես ձեր կենացը պիտի խմենք։ Եթէ կ'արտօնէք զիս որ կարծիքս յայտնեմ, ես չատ սիրուն կը գտնեմ Մր. Դրիլլոնի այս գաղափարը, և եթէ դուք ալ համամիտ էք ինձի, անուշտ պիտի ծափահարէք զձեզ մեծարող անձնաւորութիւնը։

(Շարունակելի)

ՋԻՐ ԵՒ ՑՆՕՐԻՆ

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԹՎԵՐԹՈՆԸ — 21 —

ԳՐԵՑ ՍԱԴԷՎԷՆՍԸՆ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՍԻՄՈՆ ՋԵՕՄԼԷՐՃԵԱՆ

ՈՒԴԵՒՈԲՈՒԹԻՒՆ

ԴԷՊԻ ԳԱՆՁԻ ԿՂԶԻՆ

ԺԲ.

ԳԱՏԱՍՏԱՆ

Քայլերու աղմուկ մը լսեցի կամրջակին վրայ։ Ամէն մարդ խլրտիկն դուրս կը վազէր պահակին տուած լուրը հասնելու համար։ Այս չարժումէն օգտուելով տակաւէն դուրս ելայ և առանց նշմարուելու հասայ Հընդրրին և Տքդ. Լայվսիին քով։

Այս միջոցին ամէնուն ուշադրութիւնը դէպի ծովուն բացերը կեդրոնացած էր։ Մշուշի գոտի մը լուսնին հետ միասնօրէն առնն կ'երեւար հորիզոնին վրայ։ Հարաւային արեւելեան կողմը, իրարմէ մէկ մղոն հեռաւորութեամբ, կ'երեւային նաեւ երկու բլուրներ, և այս բլուրներէն մէկուն ետեւ լեռ մը, որուն կատարը մշուշով պատած էր։

Այս ամէնը կը տեսնէի երազ մը տեսածի պէս, վասնզի տակաւին զգացած սոսկումիս տպաւորութեանը տակ կը գտնուէի։ Նաւապետ Սմօլէդի ձայնը լսեցի որ հրամաններ կուտար։ Խաբանիօլա հետեւեցաւ ճամբու մը որով կղզին արեւելեան կողմը պիտի մնար։

—Ձեր մէջ կա՞յ մէկը որ սա ցամաքը տեսած ըլլայ, հարցուց Սմօլէդ նաւաղներուն։

—Ե՛ս, նաւապետ, պատասխանեց իսկոյն Ձօն Սիլվերը։ Մեկու ջուր առնելու համար այդ ցամաքը եկած եմ առեւտրական նաւէ մը ուր խոնարութեան պաշտօն կը վարէի։

—Պարխս նեաւելու տեղը հարաւային կողմը չէ՞, կղզեակի մը եսեւ, հարցուց նաւապետը։

—Ճիշտ, Սքէլէդ կղզեակին ետեւ, ինչպէս կ'անուանեն զայն։ Կ'երեւայ թէ հոն ատեն ծովահէններու որջ մը եղած է անիկա։ Մեր նաւուն մէջ գտնուած նաւազ մը չատ լաւ կը ճանչնար կղզին և անոր բոլոր տեղերուն անունները կուտար։ Դէպի հիւսիս գտնուած սա բլուրը յառաջակայմ կը կոչուի, և միւս երկուքը, որոնք դէպ հարաւ կ'երթան, մեծ կայմ և խեղակայմ կը կոչուին։ Գրեթէ ուղիղ գծի մը վրայ են և մէջտեղինը ամէնէն բարձրն է։ Ասոր համար է որ այդ անունները առած են։ Բայց ամէնէն բարձրը, որ մշուշով պատած է, ընդհանրապէս Լեռնակ-վիւ կը կոչուի։ Կ'երեւայ որ անկէ կը դիտէին ծովը երբ իրենց նաւերը խարիսխ նետած էին։

—Բարտէս մը ունիմ հոս, ըսաւ նաւապետը։ Տեսէք, կը ճանչնա՞ք տեղը։

Բարտէսը ձեռք առած ժամանակ Ձօն Սիլվերի աչքերը բոցավառեցան։ Բայց թուղթին վրայ ակնարկ մը բաւական եղած էր զուշակելու որ յուսախաբ պիտի ըլլար։ Այս քարտէսը Գիլլի Գոնսի սնուցկին մէջ գտածնիս չէր, այլ անոր ընդօրինակութիւնն էր անուններով և խորհրդանշանիներով։ Միայն թէ զանց ըրած էին ընդօրինակել խաչերը և ձեռագիր ծանօթագրութիւնները։ Ո՛րքան ալ բուռն ըլլար յուսախաբութիւնը, Սիլվերը կրցաւ յայտնի չընել զայն։

—Այո՛, ճիշտ կղզին քարտէսն է և ադոր գծուած է, ըսաւ։ Ո՞վ կրնայ գծած ըլլալ այս քարտէսը։ Անշուշտ ծովահէնները չեն, որովհետեւ անոնք չատ ապէսս են։ Ա՛հ, անաւասիկ «Բիտ նաւապետին խարսխատեղին», ինչպէս կ'անուանէր ընկերս։ Հոս զօրաւոր հանգ մը կայ, որ հարաւ, յետոյ հիւսիս և արեւմուտք կ'երթայ եղերքէն։ Իրաւունք ունէիք, նաւապետ, կղզին նաւուն ձախակողմը ձգելու։ Եթէ ձեր դիտաւորութիւնն է հոն խարսխել, այս կողմերը լաւագոյն խարսխատեղին հոն է։

—Աղէկ, պատասխանեց նաւապետը։ Կրնաք երթալ։ Եթէ նորէն պէտք ունենամ ձեր փորձառութեան, կը կանչեմ ձեզ։

Կը զարմանայի այն յանդգնութեան վրայ, որով Ձօն Սիլվերը կը խոստովանէր կղզին տեսած ըլլալը։ Դրեթէ խակոյն քովս եկաւ, ծայրայեղ սոսկում մը պատճառելով ինծի։ Անշուշտ չէր կրնար մաքէն անցընել որ գետնախնձորի տակառին մէջէն լսած էի իր վայրագ ծրագիրներուն ամփոփումը, և սակայն իր անպարտութենէն և կեղծաւորութենէն ա՛խքան բուռն տարսաի մը կը զգայի որ հաւիւ կրցայ սարսուռ մը զսպել երբ ձեռքը ուսիս վրայ դրաւ։

— Ա՛հ, քու տարիքդ տղու մը համար ճշմարիտ դրախտ մըն է այս կղզին, ըսաւ։ Ալ ուզածիդ չափ ծառերէն մագլցէ, լոգցիր, վարի այծերը հալածէ, լեռներուն վրայ ելիր։ Միայն մտածելը երեսուն տարի կ'երիտասարդացնէ զիս։ Ա՛լ յենացուցս չեմ խորհիր։ Ո՛րքան լաւ է երիտասարդ ըլլալ և երկու ոտք ունենալ։ Երբ ցամաք ելնես, ծերունի Ձօնը չմոռնաս հա՛։

Ասոր վրայ ձեռքը բարեկամաբար ուսիս վրայ դրաւ և յետոյ վար իջաւ։

Նաւապետ Սմօլէդ, Սքուայրն ու Տոքդորը իրարու հետ խօսելու վրայ էին, և հակառակ իմացածս անոնց պատմելու անհամբերութեանս, չէի հասմարձակեր ուղղակի մօտենալ անոնց։ Երբ պատրուակ մը կը փնտռէի մօտենալու, Տոքդոր Լայվսի կանչե